

Update: juli 2020

Bron:

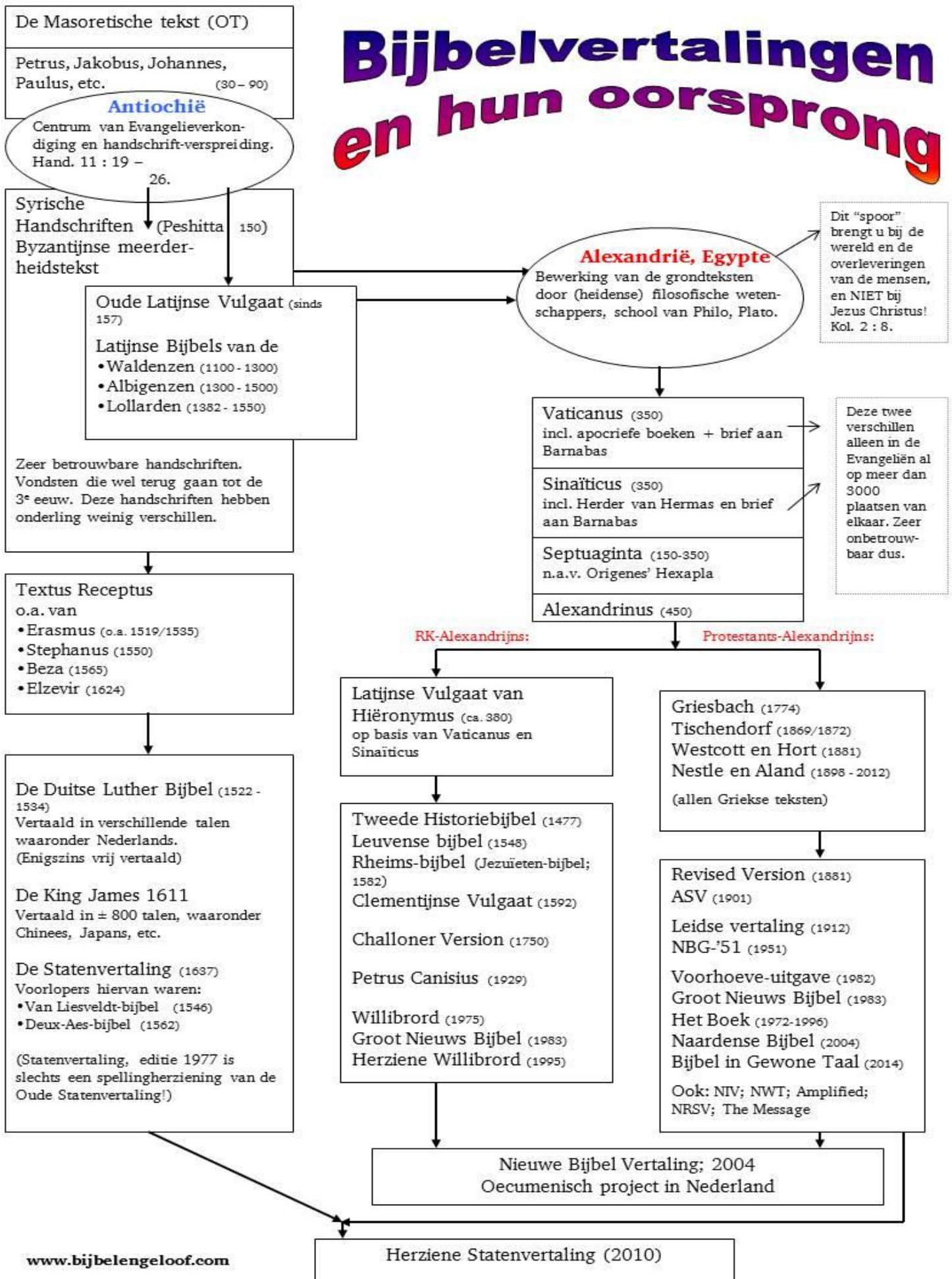
https://www.bijbelengeloof.com/index.php?option=com_content&view=article&id=137:schema-bijbelvertalingen-en-hun-oorsprong&catid=153&Itemid=96

Schema Bijbelvertalingen.

Schema: Bijbelvertalingen en hun oorsprong.

Bijbelvertalingen en hun oorsprong

Alle jaartallen in het schema zijn: na Chr.

Toelichting bij het schema:

In feite vinden we in het schema drie "kolommen" vertalingen.

De Reformatie-Bijbels:

In de eerste kolom vinden we de vertalingen die hun oorsprong vinden in het Bijbelse **Antiochië**. Via de Byzantijnse handschriften en de Textus Receptus is het Woord van God tot ons gekomen in de Reformatie-Bijbels, zoals de King James 1611 en de StatenBijbel. Deze lijn van Griekse teksten en vertalingen is op het Concilie van Trente (1546 na Chr.) **door de Paus verboden verklaard**.

De Roomse "bijbels":

Echter in **Alexandrië** werkten Joden, al sinds de tijd dat de Heere Jezus op aarde was, aan een vermenging van de Bijbelse geschriften met filosofie. Daaruit zijn de handschriften **Vaticanus**, **Sinaïticus**, Alexandrinus en de "**Septuaginta**" voort gekomen. Deze zijn gebruikt voor de Middeleeuwse Rooms-katholieke vertaling: de **Vulgaat van Hiëronymus**. Alle andere Rooms-katholieke vertalingen passen in deze lijn.

De Protestantse "bijbels" vanaf 1880 na Chr.:

Op een zeker punt in de geschiedenis ontdekken de Protestanten, en de "fundamentalistische" christenen, de handschriften **Vaticanus** en **Sinaïticus** en andere Alexandrijnse handschriften. Ondanks de grote verschillen, die deze handschriften onderling vertonen, worden ze wegens ouderdom tot de beste handschriften bestempeld. Onder andere de heren Westcott en Hort maakten op grond van deze handschriften een nieuwe Griekse tekst, en in 1881 na Chr. werd deze nieuwe tekst voor het eerst voor de Revised Version gebruikt. Vanaf dat moment komt er een stroom van nieuwe vertalingen op gang, allemaal gebaseerd op de Alexandrijnse handschriften. Doordat deze nieuwe vertalingen dezelfde bron hebben als de Rooms-katholieke vertalingen, lijken de Protestantse nieuwe vertalingen erg veel op de Rooms-katholieke "bijbels". De Griekse teksten, die hieraan ten grondslag liggen (Griesbach/Tischendorf/Westcott en Hort/Nestle en Aland), worden dan ook **door Rooms-katholieken geaccepteerd**.

Resultaat: Oecumene; Bijbels woord daarvoor: **hoererij** (Openbaring 17 en 18)!

"Fusie" van de twee rechter kolommen: Oecumene.

Omdat de Protestantse nieuwe vertalingen dezelfde bron hebben als de Rooms-katholieke "bijbels" zien we dan ook dat Protestant en Katholiek voor de **NBV** van 2004 zij aan zij hebben kunnen samenwerken. De Protestanten hebben definitief een Rooms-katholieke "bijbel" gekregen.

Versillende organisaties (Het Zoeklicht bijvoorbeeld ("Willibrord aan de Evangelische tafels", door drs. J. van Barneveld, Het Zoeklicht, 27 november 1999)) vinden de **NBV** te onbetrouwbaar en raden aan om in plaats van de NBG-'51 de Willibrord vertaling te gebruiken. In het schema kunt u zien dat dat helemaal niets uitmaakt. Zowel de NBV, als de NBG-'51 als de Willibrordvertaling hebben dezelfde bron: de menselijke filosofie van **Alexandrië**. Er zijn vele wegen die naar Rome leiden; u bent gewaarschuwd!

De betrouwbare lijn verontreinigd.

Daarnaast is in 2010 de **HSV** verschenen. Men zegt daarvoor dezelfde bronnen te hebben gebruikt als de oude Statenvertalers, maar de vertaling bekijkend, is de **Alexandrijnse invloed** in de **HSV** duidelijk merkbaar. Naast de uitgave van de **StatenBijbel SV** door de **GBS**, was er was nog een goed leesbare versie van de StatenBijbel in omloop: de **Statenvertaling Editie 1977**. Deze laatste was een uitgave waarin diverse moeilijke woorden vervangen waren door woorden met dezelfde betekenis. Maar dit was niet genoeg voor de heren herzieners. Men sprak erover dat de StatenBijbel vele fouten bevatte. En wanneer men dergelijke woorden gebruikt, moet dat argwaan wekken... En inderdaad, de theologie is beïnvloed door het Alexandrijnse gedachtengoed van de nieuwe vertalingen, en dat is duidelijk terug te vinden in de HSV. De HSV is een Heel Subtiele Versie, maar absoluut niet Gods Woord meer. De HSV is geen StatenBijbel. (In het Engels geldt hetzelfde voor de New King James Version, NKJV).

Ook hier bent u gewaarschuwd, opnieuw: er zijn vele wegen die naar Rome leiden.

Lees en bestudeer de betrouwbare **Reformatie-Bijbel**.

Verwijspagina's: beschikbare informatie is te lezen hieronder:

Antiochië en Alexandrië.

Het verschil tussen Antiochië en Alexandrië.

Inleiding:

De Heere doet in Zijn Woord een belofte, namelijk dat Hij Zijn Woord zal bewaren (Ps. 12: 7, 8). Onder de Bijbelvertalingen is er eigenlijk een grote tweedeling. Aan de ene kant zijn er de Reformatie-Bijbels, waaronder onze StatenBijbel en de King James 1611. Aan de andere kant zijn er de nieuwe vertalingen vanaf ca. 1880 na Chr. En dat zijn er velen. Ze wijken veelal af van elkaar, maar ze hebben één ding gemeen: er zit vaak wel een lijn in de afwijkingen die ze allen hebben ten opzichte van de Reformatie-Bijbels. In de nieuwe "bijbel"vertalingen worden vele woorden, delen van zinnen, hele zinnen of zelfs meerdere zinnen achter elkaar, weggelaten, en soms toegevoegd. Deze afwijkingen worden doelbewust aangebracht, waardoor we, als we het hebben over de nieuwe vertalingen, niet meer kunnen spreken over Gods Woord. De oorzaak van al deze afwijkingen heeft onder andere te maken met de bron, de oorsprong van de vertalingen.

De bron van de Heilige Schrift.

De bron van de Heilige Schrift ligt in: Antiochië. Dit kunnen we onder andere lezen in Handelingen (zie bijv. Hand. 11 en 13). Verderop in deze studie gaan we daar nog wat verder op in. We noemen de tekstsoort, die daar vandaan komt, de Antiocheense tekstsoort. Ook wel bekend onder de naam "Byzantijnse tekst" of "Meerderheidstekst". Gods Woorden zijn tot aan de einden der aarde verspreid. Door onder andere de Waldenzen, de Albigenzen, en de Bogomielen (Latijn), de Paulinisten (Grieks), en de Hussieten, de Moravische Broeders, de Mennonieten (o.a. Nederlands), en de Piëtisten (Duits), en de Baptisten, de Puriteinen, de Dispensationalisten, de Fundamentalisten en de Methodisten (Engels).

De Heilige Schrift werd lang voor 1890 vertaald in het Indisch en in de Chinese dialecten, en elke hoofdtal in de wereld had voor 1901 toegang tot het geïnspireerde en bewaarde Woord van God, in haar eigen taal (o.a. de Engelse King James 1611, en de StatenBijbel).

Juist het gebruik van deze Reformatie-Bijbels heeft in de geschiedenis geleid tot grote opwekkingen. Maar de Reformatie-Bijbels hebben ook bijgedragen aan de interesse van mensen voor Bijbelstudie, maar ook de wil om mensen het Evangelie te verkondigen, en daardoor dus het winnen van zielen. Dit is de tekst die door de Heilige Geest bewaard is, ondanks de zogenaamde "Christelijke" wetenschap (of deze nu conservatief of liberaal is) en de Schriftkritiek [1].

Kaartje verspreiding manuscripten van Gods Woord en de vervalsingen.

De bron van de nieuwe vertalingen.

Voor de nieuwe vertalingen is de bron de Alexandrijnse tekstsoort (o.a. de handschriften (manuscripten) Sinaïticus, Vaticanus en Alexandrinus). Dan hebben we het over de **NBG-'51, Telos (Voorhoeve), Groot Nieuws, Het Boek, de NBV, de Naardense Bijbel, de BGT**, maar ook de **HSV**. Men beweert dat men voor de HSV dezelfde bronnen als de StatenBijbel heeft geraadpleegd, maar uit het feit dat men bijvoorbeeld ook de Dode Zeerollen (Alexandrijns) heeft geraadpleegd, blijkt dat die bewering niet klopt. Zo kan men ook denken aan Engelse nieuwe vertalingen als de **ASV, RV, New ASV, NWT** en de **New RSV**. De Alexandrijnse tekstsoort komt uit Egypte. Deze is het resultaat van het werk van wetenschappers aan een universiteit in Alexandrië. Deze universiteit was de eerste "Christelijke" universiteit, echter gesticht door heidense filosofen; twee van hen heetten Pantaenus en Clement. Origenes (184 – 254 n. Chr.) werd het hoofd van deze universiteit. Op deze universiteit heeft men aan Gods Woorden "gesleuteld": men heeft het vermengd met (Griekse) filosofie. Toen keizer Constantijn "bijbels" bestelde bij Eusebius (de bisschop van Ceasarea), kreeg hij het werk van Origenes, van deze universiteit.

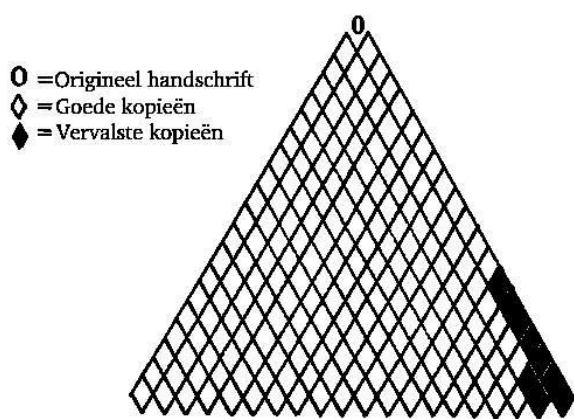
Uiteindelijk is het deze tekst die gebruikt is door Hiëronymus om de zo genoemde (valse) "Vulgaat" te maken, waarvan het gebruik door de Rooms-katholieke Kerk in Europa gedurende de Middeleeuwen overheerste [2]. Deze valse Vulgaat was een poging om de Oude Latijnse Bijbel, de (echte) Vulgaat, die al vrijwel vanaf het begin in omloop was, te vervangen.

Een kleine minderheid in de Middeleeuwen volgde deze Oude Latijnse Bijbel van de Waldenzen, Vaudois, en Albigenzen, die vrijwel dezelfde tekst heeft als bijvoorbeeld onze StatenBijbel en de Engelse King James 1611. Zij werden dan ook vervolgd door de Rooms-katholieke Kerk [3]. De Reformatie rekende af met de Rooms-katholieke Kerk en haar "bijbel". De Alexandrijnse tekst werd echter opnieuw gebruikt door wetenschappers van de 19e eeuw: Westcott en Hort, in 1881 – 1884. Zij gebruikten deze, door mensen bewerkte (vervalste) tekstsoort, voor de nieuwe vertalingen in plaats van de Antiocheense tekstsoort. Zij deden dat in eerste instantie door een eigen vervalste Griekse tekst te maken aan de hand van die vervalste Alexandrijnse manuscripten. En die vervalste Griekse tekst van Westcott en Hort is weer de basis geworden van weer nieuwere Griekse teksten en de nieuwe vertalingen. Het geïnspireerde en bewaarde Woord van God van de Reformatie moest in 1880 na Chr. plaats maken voor vertalingen met een Grieks-filosofische inslag uit Egypte. **Deze Alexandrijnse tekst is gebruikt door de Jezuïeten Priesters van 1582 (Rooms-katholiek), de United Bible Societies en de Raad van Kerken.**

Een schematische verduidelijking.

In de volgende figuur [4] is in feite de geschiedenis van de vertalingen weergegeven:

Oorsprong van de handschriften. Bron: 'Let's Weigh the Evidence', Barry D. Burton, **Chick Publications**, 1983, blz. 57.

Het open rondje bovenaan het figuur stelt de originele handschriften voor. Dat zijn dus de teksten toen ze de eerste keer door de profeten en de apostelen werden geschreven. De blokjes daaronder geven alle kopieën aan die er gemaakt zijn van deze originele manuscripten, totdat ze onderaan het figuur in onze tijd komen. De open blokjes stellen de goede kopieën voor. Dit zijn de manuscripten (de **Byzantijnse familie**), waaruit de "Textus Receptus" (betekent: "Ontvangen Tekst") is ontstaan, en hieruit hebben wij de StatenBijbel en de Engelse King James 1611 ontvangen. Wat het figuur duidelijk weergeeft: dit is de meerderheid van alle Griekse manuscripten (90 – 95 %), zij komen met elkaar overeen, en hebben (zeer) weinig verschillen, en zijn door de eeuwen heen geaccepteerd door Bijbelgelovende Christenen.

De zwarte blokjes echter stellen de vervalste kopieën voor. Hoewel de "Christelijke" wetenschap beweert dat dit oudere manuscripten zijn, zijn zij echter voortgekomen uit de goede kopieën.

Zij zijn door mensenhanden aan de universiteit in Alexandrië (Egypte) aangepast; filosofie is met Bijbelse waarheid vermengd. Dit zijn de zogenaamde Alexandrijnse manuscripten. Hiertoe behoren "**Vaticanus**" en "**Sinaïticus**".

Deze manuscripten verschillen op vele plaatsen met de Byzantijnse familie (van de StatenBijbel), maar ook onderling zijn deze twee manuscripten op vele plaatsen verschillend. Een onbetrouwbare bron dus, zeker als we erop letten dat er maar heel weinig zwarte blokjes zijn. Deze bewerkte, valse manuscripten vormen slechts zo'n vijf procent van het totaal aantal manuscripten [5]. Toch heeft de zogenaamde "Christelijke" wetenschap (de Schriftkritiek) juist deze onbetrouwbare bron de hoogste waardering gegeven, deze bron noemen zij het meest betrouwbaar. Ongelooflijk, maar waar. De heren Westcott en Hort hebben, door in hun Griekse tekst van het Nieuwe Testament vooral van de corrupte Alexandrijnse familie gebruik te maken, ervoor gezorgd dat alle nieuwe vertalingen vanaf 1880 na Chr. afwijken van het Woord van God.

Zie ook het volgende "Schema: Bijbelvertalingen en hun oorsprong", waarin diverse Bijbels en nieuwe vertalingen in hun lijn van afkomst geplaatst zijn. Pagina 2.

Volgens de Bijbel werd Gods Woord via Antiochië verspreid.

Zoals we gezien hebben, hebben onze Reformatie-Bijbels hun oorsprong in Antiochië, en alle nieuwe vertalingen hebben hun oorsprong via onder andere de handschriften Sinaïticus en Vaticanus in Alexandrië. Misschien zegt u nu: "Wat is dan het verschil?" Nu, het boek Handelingen laat zien dat niet Rome het centrum was van waaruit het Evangelie zich verspreidde over de wereld, maar Antiochië. In Hand. 11 vanaf vers 19 lezen we dat het Evangelie zich verspreidde naar Antiochië. In Hand. 11: 26 lezen we dan: "En het is geschied dat zij een geheel jaar tezamen vergaderden in de gemeente, en een grote schare leerden; en dat de discipelen eerst te Antiochië Christenen genaamd werden". In Hand. 13: 1 - 3 zien we dat Paulus en Barnabas hun bediening vanuit Antiochië begonnen. We zien dat Paulus en Barnabas ook weer terugkeerden naar Antiochië (Hand. 14: 26 - 28). In Hand. 14: 28 lezen we: "En zij verkeerden aldaar geen kleinen tijd met de discipelen". Ook nadat ze weer in Jeruzalem waren geweest, hielden Paulus en Barnabas zich op te Antiochië (Hand. 15: 35), en van daaruit vetrokken ze weer (Hand. 15: 40). Na Jeruzalem was Antiochië daarmee het nieuwe centrum geworden van waaruit Gods boodschap, Zijn Woord, zich ging verspreiden

Tertullianus (208 na Chr.) schrijft dat in de vroege gemeenten de eigen geschreven werken van de apostelen gelezen werden. Dan noemt hij Achaje, waarin Korinthe te vinden is. Niet ver van Macedonië is Filippi te vinden en Thessalonica. In Azië is Éfeze te vinden. En verder naar Italië is Rome. "Hoe gelukkig is de kerk, waarvoor de apostelen geleden hebben met hun bloed", zegt hij dan [6]. Daar werden de brieven van de apostelen gelezen, exact zoals de verspreiding van het Evangelie voor ons in Gods Woord, in Handelingen, beschreven wordt. De brieven, de handschriften, die daar rond circuleerden en gelezen werden, dat zijn de handschriften die bekend zijn geworden als de Byzantijnse tekst. Daar is de Textus Receptus op gebaseerd. De grote meerderheid van Nieuwtestamentische (ook de originele) handschriften bevonden zich in de Egeïsche gebieden en in Klein Azië. De meest betrouwbare kopieën werden dan ook in de directe omgeving van deze handschriften gevonden. Wanneer we ons dan realiseren dat geen van de originele handschriften naar Egypte gebracht is, ontdekken we waar de hele Westcott en Hort theorie mank gaat [7]!

Maar Alexandrië dan?

Tegenover de Bijbelse verspreiding via Antiochië, stond de verspreiding via Alexandrië. Alexandrië is vanaf het begin een centrum geweest van wereldgelijkvormigheid en afval. Zoals gezegd komen de handschriften Vaticanus en Sinaiticus (en Alexandrinus), die gebruikt zijn voor de nieuwe Westcott en Hort Griekse tekst, welke ten grondslag ligt aan het werk van de Nestle en Aland Griekse tekst, waar de United Bible Societies gebruik van maken, uit Alexandrië, de oude hoofdstad van Egypte. En dat is dan de bron van alle veranderingen die in onze nieuwe vertalingen zijn aangebracht. We beseffen des te meer de schadelijkheid van de Westcott en Hort theorie, gebaseerd op de overlevering van Alexandrië, wanneer we de methode van Schriftuitleg van de twee theologische centra vergelijken. Daar waar Antiochië een letterlijke uitleg hanteerde, een woord-voor-woord kopiëren, daar hanteerde Alexandrië een allegorische of figuurlijke stijl.

Over aanpassingen van de Schrift in Alexandrië.

In de dagen dat de Heere Jezus op aarde was, was er al een Joods wetenschapper in Alexandrië bezig. Hij heette Philo (20 v. Chr. – 50 na Chr.). Deze filosoof heeft een theologische school gesticht, waar men reeds het Oude Testament met Griekse filosofie probeerde te vermengen. Met name de filosoof Plato stond in zijn denken centraal, en alles wat in de Schrift staat, werd op allegorische wijze uitgelegd. Meestal laat men de zogenaamd "Christelijke" universiteit van Alexandrië ergens in de tweede eeuw beginnen, maar dat was de tijd waarin deze universiteit zijn grootste faam genoot, onder Clement (150 – 215 na Chr.) en Origenes (184 – 254 na Chr.). Origenes baseerde zijn gedachten en werk op dat van Philo, en dus uiteindelijk op dat van Plato. Het blijkt dan ook dat de Alexandrijnse theologen ondanks een "Christelijke" saus, duidelijk aanhangers bleven van Plato, en zij probeerden het Christelijk geloof uit te leggen volgens Platonische ideeën.

Deze Alexandrijnse theologen erkenden elkaar als "de diepste Gnostici", en zij probeerden een brug te bouwen tussen het Evangelie en het heidendom. Daar waar we dan zien dat de Bijbel waarschuwt tegen Filosofie en Gnostiek - **Ziet toe dat niemand u als een roof vervoere door de filosofie en ijdele verleiding, naar de overlevering der mensen, naar de eerste beginselen der wereld, en niet naar Christus. SV** (Kolossenzen 2:8), voegde Alexandrië deze samen met Gods Woord [8]. De huidige "Christelijke" wetenschap gebruikt, door de theorie van Westcott en Hort, de manuscripten die van Alexandrië afkomstig zijn. En het blijkt door het werk van verschillende onderzoekers dat er in Alexandrië duidelijk aan die manuscripten geknoeid is. Beter gezegd: bij het kopiëren zijn opzettelijk (filosofische) aanpassingen gemaakt: de manuscripten zijn vervalst [9].

Een andere bron over Alexandrië en filosofie.

Nu zegt u misschien: "Dat haal je mooi uit die boeken van jou die de StatenBijbel en de King James 1611 promoten!" Daarom heb ik verder gezocht, en een gewone wereldse encyclopedie (Winkler Prins) zegt bijvoorbeeld het volgende over Alexandrië:

"Alexandrië ontwikkelde zich snel tot een van de belangrijkste politieke en culturele centra van de hellenistische wereld [10], waar wetenschap, literatuur en beeldende kunst bloeiden. Ook voor het christelijk denken is het geestelijk leven van deze hoofdstad van het Griekse hellenisme leidinggevend geworden. De vele scholen van profane wetenschap hebben grote invloed uitgeoefend op de vorming van de vroeg-christelijke Alexandrijnse school" [11].

Ziet u hoe een gewone encyclopedie hier stelt, dat niet het "Christendom" naar Alexandrië kwam en daar de Griekse cultuur ging bepalen, nee: in Alexandrië is de Griekse cultuur leidinggevend geworden voor het "Christendom". Van de Alexandrijnse school zegt dezelfde encyclopedie:

"Geestesrichting in de vroeg-christelijke Kerk, die werd gekenmerkt door het streven van Joden (Philo) en christenen om de leer van de Schrift voor intellectuele heidenen aantrekkelijk te maken en een dieper inzicht ervan te verwerven met behulp van een platoniserende filosofie. (...) De Alexandrijnse school heeft grote invloed op het christelijk denken uitgeoefend" [12].

Het blijkt dus dat Alexandrië helemaal geen Christelijk, Bijbels centrum was. Het was anti-christelijk en het probeerde Gods Woord te veranderen. Daar waar de boodschap van Gods Woord, het Evangelie, mensen juist uit de filosofie, uit de wereld moet trekken (Hand. 26: 18; Gal. 1: 4 ; Kol. 2: 8), daar zorgde Alexandrië ervoor dat de boodschap vermengd werd met die filosofie, en dus met de wereld. En een klein beetje zuurdesem, een klein beetje zonde, doorzuurt het gehele deeg (Luk. 13: 20, 21 ; 1 Kor. 5: 6 – 8). De nieuwe vertalingen zijn daarmee niet meer Gods Woord(en). Blijkbaar wil de "Christelijke" wetenschap niet dat mensen verlicht worden met het "Evangelie der heerlijkheid van Christus" (2 Kor. 4: 4). En dan is duidelijk wie daar achter zit, dat is de vijand van de Heere God, de duivel. **Lees 2 Kor. 4: 4 maar in zijn geheel.** En zo bracht en brengt Alexandrië met de nieuwe vertalingen Christenen onder de macht van Rome, de Moeder der hoererijen (Openb. 17), onder de macht van de antichrist.

Het Bijbelse getuigenis over Alexandrië.

Weet u wat hiervan nog het grootste bewijs is? De Bijbel zelf! De Bijbel zelf laat het verschil tussen Alexandrië en Antiochië zien. Wij moeten ons realiseren dat de Bijbel niet in de eerste plaats een 'religieus' boek is, maar een geschiedenisboek: alles wat erin staat is waar, en heeft plaatsgevonden, of zal nog plaatsvinden. Genesis is WAAR, de geschiedenis van het Joodse volk is WAAR, en tevens is de geschiedenis van de eerste gemeente WAAR.

In Handelingen 6: 5 staat vervolgens: "En dit woord behaagde al de menigte; en zij verkoren Stéfanus, een man vol des geloofs en des Heiligen Geestes, en Filippus, en Próchorus, en Nikánor, en Timon, en Pármenas, en Nikoláüs, een Jodengenoot van Antiochië". Hier staat dus heel duidelijk dat er iemand van Antiochië samen was met Stéfanus, die vol was van het geloof en de Heilige Geest. En dan staat er in Handelingen 6: 9 het volgende: "En er stonden op sommigen die waren van de synagoge, genaamd der Libertijnen, en der Cyreneeërs, en der Alexandrijnen, en dergenen die van Cilícië en Azië waren, en twistten met Stéfanus". Kortom, hier wordt door de Heere letterlijk melding gemaakt van het feit dat onder andere gelovigen uit de synagoge van de Alexandrijnen in opstand kwamen tegen Stéfanus en zijn vriend van Antiochië. We hebben net gezien dat Alexandrië al in de dagen, dat de Heere Jezus op aarde was, en het begin van de Gemeente in Handelingen, een afvallig religieus centrum was. Het is dus zeker niet raar, wanneer we dan zien dat sommigen uit de synagoge der Alexandrijnen in opstand kwamen tegen Stéfanus. We leggen niets in de Bijbeltekst, we lezen gewoon wat er staat, wat er zich reeds in die dagen afspeelde. Zo zien we dat de Bijbelse geschiedenis volledig aansluit bij wat we verder over Antiochië en Alexandrië gezien hebben. Het zijn deze Alexandrijnen, die in opstand waren, die ervoor zorgden dat Stéfanus voor de Joodse Raad kwam (Hand. 6: 10 – 14), en daar veroordeeld werd en gestenigd werd (Hand. 7). En dit is de reden geworden dat de gelovigen verstrooid werden (Hand. 8), waardoor uiteindelijk het centrum van verspreiding van het Evangelie onder de heidenen Antiochië werd.

In het boek Handelingen zien we tevens de persoon Apollos uit Alexandrië (Hand. 18: 24). Alhoewel deze man machtig in de Schriften was (Hand. 18: 24), maar dat waren de Farizeeën ook(!), moest hij toch door Aquila en Priscilla apart geroepen en onderwezen worden om het Evangelie op de juiste wijze te gaan verkondigen (Hand. 18: 25, 26). Wanneer Paulus later in Éfeze komt, daar waar Apollos leerde, moet hij enige discipelen het Evangelie opnieuw verkondigen, want zij hebben nog nooit van de Heilige Geest gehoord (Hand. 19: 1 – 5). Alsnog worden zij gedoopt. Opnieuw zien we Alexandrië hier op een bepaalde manier beschreven worden...

Kaartje van de verspreiding van de manuscripten van Gods Woord en de vervalsingen.

Overgeleverd aan Rome...

Aan het eind van Handelingen zien we dat Paulus in gevangenschap in Rome wordt afgeleverd. En het is niet toevallig, dat het volgende in de Bijbel is opgenomen: Paulus wordt door een schip van Alexandrië in gevangenschap aan Rome uitgeleverd (Hand. 28: 11). En dat is wat er vandaag de dag in de "Christelijke / Evangelische" wereld gebeurt: Door het voertuig van de Theologie uit Alexandrië worden Christenen in gevangenschap aan Rome overgeleverd. Geestelijk in de zin van geestelijke hoererij (Oecumene), maar ook letterlijk, doordat de Bijbelgelovigen vervolgd werden, worden en zullen worden in de Grote Verdrukking. Openb. 17: 6 zegt niet voor niets over de "grote hoer" in de Grote Verdrukking: "En ik zag dat de vrouw dronken was van het bloed der heiligen en van het bloed der getuigen van Jezus. En ik verwonderde mij, als ik haar zag, met grote verwondering". We zien dit vandaag de dag (2020) voor onze ogen (opnieuw) voorbereid worden door Paus Franciscus. Dus open uw ogen; laat u niet verblinden door de Alexandrijnse vervalingen, door de Schriftkritiek, door Rome. Maar buig voor het gezaghebbende Woord van God, zoals de Heere dat voor ons Nederlanders bewaard heeft in onze StatenBijbel.

Wanneer u gelooft in de Heere Jezus, dan mag u Hem blijven verwachten, want er komt een moment, dat Hij Zijn Gemeente zal komen halen (1 Thess. 4: 13 - 18). Dat is ons geweldige uitzicht op de toekomst. Kent u Jezus Christus nog niet? Neem Hem dan vandaag nog aan als uw persoonlijke Verlosser. Geloof Hem met uw hart, belijd Hem met uw mond (Rom. 10: 9, 10), en dan mag ook u een kind van God zijn (Joh. 1: 12). Dan mag ook u uitzien naar die geweldige toekomst! Overigens zien we in deze studie dat de Bijbel met dit alles de drie belangrijkste "Christelijke" (en anti-Christelijke) centra voor de gemeente-bedeling heeft getypeerd: Antiochië, Alexandrië en Rome.

Laten wij Gods Woord bewaren en blijven bij die Oude StatenBijbel, met de wortels in het Bijbelse Antiochië.

[1] 'The Monarch of the Books, An Illustrated Account in Layman's Language of the English Bible', Dr. P.S. Ruckman, Bible Baptist Bookstore, Pensacola, 1980, blz 7.

[2] 'The Monarch of the Books, An Illustrated Account in Layman's Language of the English Bible', Dr. P.S. Ruckman, Bible Baptist Bookstore, Pensacola, 1980, blz 7.

[3] Zie 'Fox's Book of Martyrs, A History of the Lives, Sufferings and Deaths of the early Christian and Protestant Martyrs', Forbush, William Byron (Ed.). Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan USA, 1926, 1967.

[4] 'Let's Weigh the Evidence, Which Bible is the Real Word of God?', Barry Burton, Chick Publications, 1983, blz. 57.

[5] 'Let's Weigh the Evidence, Which Bible is the Real Word of God?', Barry Burton, Chick Publications, 1983, blz. 57, 58.

[6] Tertullian, geciteerd in: 'Final Authority, A Christian's Guide to the King James Bible', William P. Grady, Ph. D., Grady Publications, 1993, blz. 30.

[7] Westcott en Hort zijn de heren die aan de basis staan van alle nieuwe vertalingen, door hun nieuw ontworpen Griekse tekst aan de hand van Alexandrijnse (Roomse) handschriften, en hun nieuw ontworpen theorie over de handschriften.

[8] 'Final Authority, A Christian's Guide to the King James Bible', William P. Grady, Ph. D., Grady Publications, 1993, blz. 30, 31, 74, 75, 80, 81 en 82.

[9] 'The Last Twelve Verses of Mark, Vindicated Against Recent Ciritical Objectors & Established', Dean John William Burgon, James Parker and Co, Oxford and London, 1871, zie de eerste bladzijden voor de titelpagina met een kopie uit het handschrift Sinaïticus + blz. 87.

[10] Hellenistisch is een verzamel woord voor alles wat met de Griekse cultuur te maken heeft in Europa en Afrika.

[11] Microsoft Encarta '98, Winkler Prins Editie, Microsoft/Elsevier. Zie onder 'Alexandrië'.

[12] Microsoft Encarta '98, Winkler Prins Editie, Microsoft/Elsevier.. Zie onder 'Alexandrijnse school'.

Vaticanus, Sinaïticus.

De handschriften die ten grondslag liggen aan de Roomse en de nieuwe vertalingen.

De wetenschap beweert dat de handschriften Vaticanus en Sinaïticus, en dus de Griekse teksten van Westcott en Hort, Nestle en Aland, de meest betrouwbare bronnen zijn. Daarom worden de nieuwe vertalingen hierop gebaseerd. MAAR:

De handschriften (manuscripten) zijn ingedeeld in families. De familie-indeling van de manuscripten (vier families) geeft het idee dat de Byzantijnse manuscripten (van de Textus Receptus) 25 % van het totaal aantal manuscripten vormen. Maar nee, de Byzantijnse manuscripten vormen het grootste deel (95 %). De familie-indeling is een vinding van de wetenschap, en het laat zich raden wat de gedachten achter deze vinding zijn! De Griekse tekst van de Statenvertaling en de King James 1611 wordt in een hoek gedrukt, men wekt de indruk dat het slechts één familie van de vier is, terwijl het om de overgrote meerderheid van manuscripten gaat! Er zijn ca. 5.309 Griekse manuscripten die het Nieuwe Testament grotendeels of ten dele bevatten. 95 % daarvan, dus 5.044 manuscripten, komen met elkaar overeen. Maar de wetenschap geeft nu de voorkeur aan de overige 265 manuscripten die anders zijn. Dit kleine aantal, overigens ook onderling zeer verschillende, manuscripten heeft gezorgd voor de verschillen tussen de Reformatie-tekst (King James 1611 en Statenvertaling) en alle nieuwe vertalingen. Dit verklaart overigens waarom alle nieuwe vertalingen oppervlakkig gezien zoveel op de Statenvertaling lijken. De nieuwe vertalingen moeten namelijk wel gebruik maken van de Textus Receptus (van de Byzantijnse familie), want het bevat het grootste deel van de beschikbare Griekse manuscripten. Het probleem is echter dat, wanneer Vaticanus en Sinaïticus afwijken van de Textus Receptus, de zogenaamde 'Christelijke' wetenschap de voorkeur geeft aan deze vervalste manuscripten, wat ertoe heeft bijgedragen dat de nieuwe vertalingen voor 5 – 20 % afwijken van de Statenvertaling en de King James 1611. De mannen die verantwoordelijk zijn voor de veranderingen zijn Marcion (120 – 160 n. Chr.), Origenes (184 – 254 n. Chr.), en anderen.

Er zijn dus op z'n minst 5.309 Griekse manuscripten beschikbaar die het grootste deel of een deel van het Nieuwe Testament bevatten. PLUS ... er zijn vertalingen die teruggaan in de tijd tot op 100 jaar vanaf de discipelen. De 'Peshitta' is bijvoorbeeld een Syrische vertaling uit de 2e eeuw. Deze manuscripten komen voor 95 % met elkaar overeen. Het probleem is: hoe wordt/werd nu bepaald wat juist is in de overige 5 % waar geen overeenkomst is? Daar zijn twee argumenten voor:

Argument 1.

(nieuwe vertalingen) "De Bijbel is net als een ander boek. Het is niet onderhevig aan Satanische aanvallen. Om uit te vinden wat het origineel waarschijnlijk gezegd zou hebben, moet u het oudste kopie nemen dat beschikbaar is en die gebruiken. Overigens, we hebben het Woord van God nu toch niet exact, dus enkele onnauwkeurigheden maken niet uit."

Argument 2.

(King James 1611) "De Bijbel is niet gelijk aan ook maar enig ander boek op de wereld. Satan haat het, want het is het Woord van God. Satan heeft het proberen te vernietigen sinds de Hof van Eden. Echter ... God heeft Zijn Woord voor ons bewaard, zoals Hij beloofd heeft. Hij bewaarde het Oude Testament door de Leviëten als priesters en Hij bewaarde het Nieuwe Testament door het lichaam van gelovigen door de getuigenis van de Heilige Geest."

Het Bijbelse getuigenis is natuurlijk Argument 2! Iets wat ouder is, hoeft niet betrouwbaarder te zijn. Het kan juist langer bewaard zijn, omdat het vroeger door de Bijbel-gelovende Christenen weinig of niet gebruikt is, omdat zij wisten dat het om corrupte manuscripten ging. Wanneer we dan oude manuscripten vinden, die onderling totaal verschillend zijn en verschillend zijn van het overgrote deel van de overige manuscripten, wijst dit wel op oude, maar ook op onbetrouwbare manuscripten! Het overgrote deel van Griekse manuscripten komt met elkaar overeen. Zij zijn door de eeuwen heen door GETROUWE Bijbel-gelovende Christenen aan elkaar doorgegeven. In 1516 bracht Erasmus [1] deze manuscripten bij elkaar, hij heeft ze geprint en deze tekst wordt de 'Textus Receptus' (betekent: Ontvangen tekst) genoemd. Dit is de tekst, waarvan de Protestanten van de Reformatie wisten, dat het het Woord van God was, onfeilbaar! De Engelse King James 1611 en onze Statenvertaling zijn vertaald uit de Textus Receptus.

Nog twee argumenten:

Argument 1.

(nieuwe vertalingen) "De oudste manuscripten moeten de meest betrouwbare zijn. Daarom...wanneer men gaat bepalen wat in een Griekse tekst moet staan op grond van de manuscripten, moeten de Vaticanus (350 n. Chr.) en de Sinaïticus (ca. 350 n. Chr.) als correct beschouwd worden" (zelfs als 998 andere manuscripten het met deze twee oneens zijn).

Argument 2.

(King James 1611) "De oudste manuscripten (Vaticanus en Sinaïticus) zijn helemaal niet betrouwbaar!"

Vaticanus en Sinaïticus verschillen alleen onderling al op meer dan 3.000 plaatsen in de evangeliën. Wist u dat Vaticanus geschreven is op fijn leer en in heel goede staat is gebleven? Het is in 1481 n. Chr. in de bibliotheek van het Vaticaan gevonden. Ondanks dat het in goede conditie is, mist het Genesis 1: 1 – Gen. 46: 28, Psalm 108 – 138, Mattheüs 16: 2 – 3, de Pastorale brieven van Paulus (1 en 2 Timótheüs en Titus), Hebreëen 9: 14 – 13 : 25 en het gehele boek Openbaring! Gezien de vindplaats, Rome, zijn deze passages waarschijnlijk vrij bewust weggelaten vanwege hun anti-pauselijke inhoud (denk aan het boek Openbaring alleen al!). Naast dat alles laat het manuscript alleen in de evangeliën al 237 woorden, 452 zinsdelen en 748 zinnen weg, op plaatsen waar honderden latere manuscripten overeenkomen en dezelfde woorden op dezelfde plaats hebben, dezelfde zinsdelen en dezelfde zinnen op dezelfde plaats hebben.

Vaticanus was beschikbaar voor de vertalers van de King James 1611 en de Statenvertaling, maar zij hebben dit manuscript destijds niet gebruikt, omdat zij wisten dat het onbetrouwbaar was! Vaticanus bevat tevens de apocriefe boeken [2], boeken die helemaal geen Bijbelboeken zijn! De Paus ziet ze echter als 'geïnspireerde' boeken!

Sinaïticus is een manuscript dat in 1844 gevonden is door dhr. Tischendorf in een klooster op de berg Sinai. Het bevat bijna het gehele Nieuwe Testament, maar heeft daarnaast nog twee boeken extra: 'Shepherd of Hermas' en 'Epistle of Barnabas'. De Sinaïticus is zeer onbetrouwbaar, en dat is bewezen door puur onderzoek van het manuscript zelf. John Burgon heeft jaren besteed aan het onderzoek van elk beschikbaar manuscript van het Nieuwe Testament. Hij schrijft over Sinaïticus: "Op veel plaatsen zijn er gewoon 10, 20, 30 of 40 woorden door de tekst heen gezet op een zeer onnauwkeurige wijze.

Letters, woorden of hele zinnen zijn regelmatig twee keer overgeschreven, of ze zijn begonnen maar afgekapt; terwijl 115 keer de volgende grote blunder is gemaakt in het Nieuwe Testament: zinsdelen zijn vergeten, omdat zij op dezelfde wijze eindigen als het voorgaande zinsdeel." Maar dat is nog niet alles! Op bijna elke pagina zijn er correcties te zien, gemaakt door tien verschillende mensen. Verschillende van die correcties zijn gemaakt op het moment dat Sinaïticus gekopieerd werd, maar de meeste van de correcties zijn gemaakt in de 6e of de 7e eeuw.

VATICANUS EN SINAÏTICUS MOGEN DE OUDSTE MANUSCRIPTEN ZIJN, MAAR ZIJ ZIJN NIET DE BESTE EN NIET DE BETROUWBAARSTE MANUSCRIPTEN!!!!!!!

Ziet u, dat het vreselijk dom is voor een vertaler om een manuscript te accepteren, louter en alleen op grond van zijn leeftijd, zonder na te gaan waar het vandaan komt, en of het wel betrouwbaar is of niet? Galaten 1: 6 zegt: "Ik verwonder mij, dat gij zo haastig afwijkende van hem, die u in de genade van Christus geroepen heeft, overgebracht wordt tot een ander Evangelie." Wordt nu alstublieft niet boos ... dit wordt niet gezegd vanuit een geest van bitterheid, maar wij willen graag dat u de waarheid ziet. Jezus zei: "En gij zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken" (Joh. 8: 32).

Dat is het punt waarop de vertalers van de nieuwe vertalingen verkeerd zijn gegaan. Zij hebben Vaticanus en Sinaïticus domweg geaccepteerd omdat het oude manuscripten waren. Wanneer de vertalers van de nieuwe vertalingen dus zeggen: "Enkele van de oudste manuscripten bevatten de verzen 9 – 20 niet" of: "Dit vers wordt niet in de meest betrouwbare bronnen gevonden", dan nemen zij hun informatie van de vervalste en onbetrouwbare Vaticanus en Sinaïticus manuscripten.

Val niet voor het argument: "de oudste zijn de beste". De oudste zijn namelijk niet de beste! Zij zijn onbetrouwbaar. "Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden; ... Die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen ..." (Romeinen 1: 22, 25a).

Bronnen:

Burgon, Dean John William. 'The Revision Revised, A Refutation of Westcott and Hort's False Greek Text and Theory, A Defense of the Authorized Version'. Dean Burgon Society Press, Collinswood, New Jersey.

Burton, Barry. 'Let's Weigh the Evidence, Which Bible is the Real Word of God?' Chick Publications, Chino USA, 1983.

Fuller, David Otis, D.D. 'Which Bible?' Institute for Biblical Textual Studies, Michigan, USA, 1970, 1995.

Grady, William P., Ph. D. 'Final Authority, A Christian's Guide to the King James Bible'. Grady Publications, Shererville, Indiana, United States, 1993.

[1] Erasmus is één van de personen in de geschiedenis van de Textus Receptus, die gebruikt wordt om de betrouwbaarheid van de afkomst van onze Statenvertaling en de King James 1611 in twijfel te trekken. Erasmus was namelijk humanist! Erasmus was echter binnen de Rooms-katholieke Kerk, en wist heel goed wat deze leer inhield! Hij wilde de Rooms-katholieke Kerk van binnen uit hervormen, Luther is hier op doorgedaan en dat heeft geleid tot een afsplitsing. Erasmus was een groot Grieks geleerde en had toegang tot alle Griekse manuscripten, inclusief de Roomse manuscripten in de bibliotheek van het Vaticaan. Toen hij de Textus Receptus samenstelde wist hij heel goed wat Roomse (!) vervalsingen waren, deze heeft hij dan ook buiten de samenstelling van het Nieuwe Testament gelaten. Wat de zogenaamde 'Christelijke' wetenschappers en vertalers van de nieuwe vertalingen nu doen, is terug gaan naar de bron van de Rooms-katholieke Kerk en haar 'bijbel' vertalingen.

[2] De Statenvertalers en de vertalers van de King James 1611 worden ervan beschuldigd óók de Apocriefe boeken te hebben vertaald en opgenomen in de Bijbel. Het is vroeger inderdaad vertaald, maar het is losgekoppeld van het Oude en Nieuwe Testament, het is daarvan gescheiden geplaatst met een waarschuwing erbij dat het hier boeken betreft, die niet tot de geïnspireerde boeken van de Bijbel behoren. Vaticanus en Sinaiticus, de Roomse 'bijbels' en de nieuwe vertalingen, die de apocriefe boeken bevatten, hebben deze echter zonder duidelijke waarschuwing opgenomen. Tevens zijn deze boeken bij hen gewoon in het Oude en Nieuwe Testament opgenomen, alsof zij een deel zouden zijn van het geïnspireerde Woord van God.

De Septuaginta is een mythe!

De Septuaginta (LXX) heeft helemaal nooit bestaan...

Inleiding

Wat is de LXX, oftewel: wat is de Septuaginta? Het standaard antwoord dat u te horen krijgt is: "De Griekse vertaling van het Oude Testament, zoals deze in de vroeg-christelijke kerk in gebruik was..." Of: "De Griekse vertaling van het Oude Testament die de apostelen gebruikten..." Of, en dan krijgt u meer uitleg over wat men zegt dat de Septuaginta is: "Een Griekse vertaling van het Oude Testament, die omstreeks 250 vóór Christus in Alexandrië gemaakt is door 72 Joden." De naam Septuaginta heeft men ontleend aan een oud document dat 'de brief van Aristeas' heet. Daar staat het verhaal in dat 72 geleerden uit Israël in Alexandrië het Oude Testament in het Grieks vertaald zouden hebben. Deze vertaling zou worden gedaan door 6 geleerden uit elke stam van Israël. Het is in ieder geval bekend geworden onder de naam 'Septuaginta', of: '(vertaling van de) zeventig'. Het wordt wel weergegeven door het Romeinse getal LXX, wat de waarde 70 heeft.

De 'brief van Aristeas.'

Deze zo genoemde 'brief van Aristeas' is één van de weinige bewijzen voor het bestaan van de Septuaginta. Maar wat is de 'brief van Aristeas' [1]? Het is een filosofisch document, met vragen en antwoorden over van alles, behalve over de Bijbel, de Bijbelse waarheid, Bijbelse leer of over Bijbelvertalen. Het enige wat dan enigszins naar de Bijbel verwijst, is het feit dat er in staat, dat men een Griekse vertaling van het Oude Testament wil. In Kolossensen 2: 8 zien we dat de Bijbel ernstig waarschuwt tegen filosofie. Laat dit voor ons een ernstige waarschuwing zijn tegen de 'brief van Aristeas'. Buiten de 'brief van Aristeas' om, is er slechts één melding van een Griekse vertaling. Dit betreft echter alleen de eerste vijf boeken van Mozes (de Pentateuch). Het is Eusebius die Aristobelus citeert. Philo haalt de genoemde vertaling aan, en noemt de vertalers geïnspireerd (Philo is een Joodse filosoof, die zich, tegen Gods Woord in, in Alexandrië bevond, (zie ook verderop op deze pagina), en juist hij noemt de vertalers geïnspireerd!!!). Wanneer de vertaling alleen de eerste vijf boeken van Mozes betreft, dan gaat de gehele geschiedenis van de Septuaginta (Griekse vertaling van het HELE Oude Testament) ten onder. Het zou dan immers onmogelijk zijn voor Jezus en de apostelen uit bijvoorbeeld Jesaja, Hosea, en de Psalmen te citeren (Matth. 1: 23, Mark. 1: 2 Rom. 9: 25, Hand. 1: 20, Hebr. 1: 8). Tevens is er in de Joodse (!) geschiedenis geen enkele bron dat een dergelijk werk als de Septuaginta in overweging neemt of zegt dat het in uitvoering is genomen.

Zijn er bewijzen voor het bestaan van een Septuaginta?

Wat is het bewijs van de Septuaginta? De encyclopedie Winkler Prins stelt: "De Septuaginta is bewaard gebleven in 1550 handschriften, waaronder vele kleine fragmenten. De voornaamste codices zijn de Sinaiticus, Vaticanus en Alexandrinus" [2]. De Bijbelse Encyclopedie van Uitgeverij Kok zegt: "De oudste vrijwel volledige handschriften van de Septuaginta zijn de codex Vaticanus en Sinaiticus, uit de 4e eeuw, en de codex Alexandrinus en Ephraemi Syri rescriptus (5e eeuw). (...) Van het Griekse Oude Testament uit de voorchristelijke tijd is niet meer overgebleven dan de papyri Fuad 266 en John Rylands Greek 458, die beide een aantal regels uit Deuteronomium bevatten" [3]. Ook verwijst men vaak naar de vijfde kolom in de Hexapla van Origenes. Deze Hexapla is echter tussen 230 en 245 na Chr. tot stand gekomen. Dat is toch altijd nog zo een 450 jaar na de veronderstelde ontstaansdatum van de Septuaginta, en een 100 jaar na de voleindiging van het Nieuwe Testament. Deze vijfde kolom, vaak naar verwezen als zijnde de LXX, bevat tevens de dubieuze geschriften 'Bel en de Draak', 'Judit', 'Tobit', en andere apocriefe boeken, die door Rome als gezaghebbend worden gezien.

Uit voorgaande alinea blijkt dat de meeste bewijzen van een eventuele Septuaginta stammen uit de 4e en 5e eeuw na Christus. Dat is heel wat anders dan de ontstaansdatum van 250 voor Chr. Er zijn namelijk geen enkele vondsten gedaan die bewijzen dat er in 250 voor Chr. een Septuaginta bestaan heeft. Maar..., zegt men dan, wat wij in de Vaticanus en Sinaiticus bewaard hebben gekregen, is een kopie van de Septuaginta die niet langer bestaat. Maar indien dit zo is, dan geldt dit ook voor de zogenaamde late handschriften die Erasmus gebruikte voor zijn Textus Receptus, die ten grondslag ligt aan de King James 1611 en de Statenvertaling. Ook deze komen van de originele Griekse handschriften, die niet langer bestaan, maar bewaard zijn gebleven in de Textus Receptus. De meeste 'Christelijke' wetenschappers zijn het ermee eens dat de Vaticanus handschriften een tekst vertegenwoordigen die 500 jaar ouder is, dan dat Vaticanus zelf geschreven is, maar zij zijn het er niet mee eens dat de Receptus handschriften (die overigens teruggaan tot de 3e eeuw) een tekst vertegenwoordigen die 200 jaar ouder is. Want 200 jaar eerder in de geschiedenis brengt ons tot de tijd van de apostelen zelf. Wanneer de 'Christelijke' wetenschap dit argument gebruikt tégen de Textus Receptus, laten zij dit dan niet gebruiken vóór de Septuaginta. Feit blijft dat er geen enkel bewijs is dat er 250 jaar voor Christus een Griekse vertaling van het hele Oude Testament heeft bestaan. Hetgeen het dichtst bij een Grieks 'Oude Testament' komt is John Rylands 458 dat enkele delen van Deut. 23 – 28 bevat (en daarnaast Papyrus 266, dat enkele delen van 458 herhaalt). Maar dit handschrift wordt gedateerd op 150 voor Chr. En dat is altijd nog zo een honderd jaar na de veronderstelde ontstaansdatum van de Septuaginta. Daar komt bij dat uit dit gedeelte nooit door de Heere Jezus en de apostelen geciteerd is! Wat de wetenschappers verder als Septuaginta-handschriften aanvoeren, zijn 24 stukjes handschrift, die 200 jaar NA de dood van Christus geschreven zijn. Deze handschriften zijn als volgt (in het Engels overgenomen, A.D. = na Chr.):

Pieces on Genesis, 200 – 400 A.D. (Berlin Genesis [1], Amherst [2], British Museum [3], and Oxyrhynchus [4]).

A Bodleian papyrus leaf [5] containing part of Song of Solomon, written between 600 – 750 A.D.

An Amherst papyrus [6] containing part of Job 1 and 2, written between 600 – 700 A.D.

An Amherst papyrus [7] containing parts of Psalm 5, written between 400 – 550 A.D.

Fragmenta Londinensia [8], in British Museum, containing parts of Psalm 10, 18, 20 – 34, written between 600 – 750 A.D.

British Museum "230" [9], containing Psalm 12 : 7 – 15 : 4, written between 220 – 300 A.D.

A Berlin papyrus [10], containing Psalm 40 : 26 – 41 : 4, written between 250 – 400 A.D.

Oxyrhynchus papyrus "845" [11] containing parts of Psalm 68, 70, written between 300 - 500 A.D.

Amherst papyrus [12] has part of Psalm 108, 118, 135, 138, 139 and 140, written between 600 - 700 A.D.

Leipzig papyrus [13] which has part of the Psalms, written around 800 A.D.

Heidelberg Codex [14] containing Zechariah 4 : 6 - Malachi 4 : 5, written around 600 - 700 A.D.

Oxyrhynchus "846" [15], contains part of Amos 2, and was written between 500 - 600 A.D.

A Rainer papyrus [16], containing Isaiah 38, in part; written between 200 - 300 A.D.

A Bodleian papyrus [17], containing part of Ezekiel 5 - 6, written between 200 - 300 A.D.

The Rylands papyri: a) Deut. 2, 3 [18], written between 1300 - 1400 A.D. b) Job 1, 5, 6 [19], written between 550 - 700 A.D. c) Psalm 90 [20], written between 400 - 600 A.D.

The Oxyrhynchus volumes have part of: a) Exodus 21, 22, 40 [21, 22], written between 200 - 300 A.D. b) Genesis 16 [23], written between 200 - 300 A.D. c) Genesis 31 [24], written between 300 - 400 A.D.

U ziet dat datgene wat de wetenschappers Septuaginta-handschriften noemen, een verzameling handschriften is dat 200 tot 800 jaar te oud is om ook maar iets te maken te hebben met iets wat op een Septuaginta (vertaling van het hele Oude Testament in het Grieks in 250 voor Chr.) lijkt. De mensen die geloven dat er een Septuaginta was voor de tijd van Christus, leven in een droomwereld. Het Oude Testament was gegeven aan de Hebreeën in de Hebreeuwse taal (Rom. 3: 1 - 4). De "LXX" was heel duidelijk een poging van mensen, waarna verwezen wordt in Rom. 11: 20 en 25 en Jer. 33: 24, om de ingegeven 'profetieën van God' door veronderstellingen van de Griekse filosofie te vervangen. Wanneer er tegenwoordig dan ook maar een fragment van het Griekse Oude Testament gevonden wordt, wordt daar door de ('Christelijke') wetenschap meteen de naam Septuaginta aan gegeven, ook al is de oorsprong van het fragment ver na de geboorte van Christus. Met andere woorden, er is geen bewijs, maar men gaat er gewoon vanuit dat er een Griekse vertaling van 70 Joden is geweest voor de tijd van Christus (LXX is 70 en niet 72). Andere papyrus fragmenten die de 'Christelijke' wetenschappers onmiddellijk als Septuaginta bestempelden zijn:

Portions of Numbers and Deuteronomy, written in 150 A.D.

Portions of Isaiah, written in 230 A.D.

Portions of Genesis 8, 24, 25, 30 - 47, written 350 A.D.

Portions of Genesis 9: 1 - 44 : 22, written 350 A.D.

Papyrus 911, containing Genesis 1 - 35, written around 390 A.D.

Wat bewijst deze verzameling van 'Chester Beaty papyri' [4] (zie de voetnoot ook voor de 'nieuwe' vondsten van de Dode-Zeerollen)? Niets anders dan dat iemand, lang nadat het Nieuwe Testament reeds afgerond en compleet was, heeft geprobeerd het Hebreeuwse Oude Testament in het Grieks te vertalen. Men had hierbij dus heel gewoon het Griekse Nieuwe Testament op de werktafel liggen, en heeft dit Nieuwe Testament regelrecht het Oude Testament ingekopieerd! 'De Septuaginta' (de Hexapla) is een poging om de **Masoretischetext**, de **Hebreeuwse tekst** die ten grondslag ligt aan het Oude Testament van de **King James 1611** en onze **Statenvertaling**, te vervalsen.

Voorbeelden van ingekopieerde teksten van het Nieuwe in het Oude Testament.

Weet u hoe men (de zogenaamde 'Christelijke' wetenschap) denkt? Laten we een paar voorbeelden bekijken. Om goed te kunnen vergelijken hebben we zowel de Statenvertaling en de King James 1611 opgenomen, als de Engelse vertaling van de Septuaginta.

In Spreuken 11: 31 staat: 31 (Statenvertaling (SVV)) Ziet, **de rechtvaardige wordt vergolden op de aarde**, hoeveel te meer de goddeloze en zondaar!

31 (King James 1611 (AV)) Behold, **the righteous shall be recompensed in the earth**: much more the wicked and the sinner.

31 (Engelse vertaling van de Septuaginta (LXXE)) **If the righteous scarcely be saved**, where shall the ungodly and the sinner appear?

1 Petrus 4: 18 (SVV) **En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt**, waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen?

1 Peter 4: 18 (AV) And **if the righteous scarcely be saved**, where shall the ungodly and the sinner appear?

Ziet u het? De 'Christelijke' wetenschap redeneert als volgt: De eerste Christenen hebben 'inderdaad' de Septuaginta geaccepteerd, zoals u ziet, want Petrus citeert eruit. Vanuit Bijbels oogpunt gezien: Hier hebt u dus een apostel die Spreuken 11: 31 citeert uit een Afrikaans Griekse tekst, in plaats van de Hebreeuwse tekst! Terwijl God Zijn Woord door de Hebreëen zou geven (Romeinen 3: 1 – 4).

Nog zo'n voorbeeld:

Psalm 14: 3.

3 (SVV) Zij zijn allen afgeweken, te zamen zijn zij stinkende geworden; er is niemand die goed doet, ook niet één.

3 (AV) They are all gone aside, they are all together become filthy: there is none that doeth good, no, not one.

3 (LXXE) They are all gone out of the way, they are together become good for nothing, there is none that does good, **no not one. Their throat is an open sepulchre; with their tongues they have used deceit; the poison of asps is under their lips: whose mouth is full of cursing and bitterness; their feet are swift to shed blood: destruction and misery are in their ways; and the way of peace they have not known: there is no fear of God before their eyes.**

Zo redeneert de 'Christelijke' wetenschap: Wat een genade van God! Moet u hier nu zien! Paulus citeerde (Rom. 3: 12 – 18) een Psalm met veertien verzen, terwijl de Hebreeuwse tekst slechts zeven verzen telde. Wat zijn 'Bible Believers' (Bijbelgelovigen) toch een afvalligen en ketters! Hoe zouden we ooit de King James 1611 tekst van Psalm 14: 3 kunnen geloven, terwijl het zeven schitterende verzen weglaat die door de Heilige Geest geïnspireerd zijn? Hoeveel nauwkeuriger is de Afrikaanse Bijbel waaruit de apostelen citeerden! (Terwijl God de Joden verbood om terug te gaan naar Egypte (Afrika)!!! zie verderop).

Amos 5: 26.

26 (SVV) Ja, gij droegt de tent van uw Melech, en de **Kijun**, uw beelden, de ster van uw god, die gij uzelf hadt gemaakt.

26 (AV) But ye have borne the tabernacle of your Moloch and **Chiun** your images, the star of your god, which ye made to yourselves.

26 (LXXE) Yea, ye took up the tabernacle of Moloch, and the star of your god **Raephan**, the images of them which ye made for yourselves.

De 'Christelijke' wetenschap redeneert: Hebben wij nu even het bestaan van Septuaginta voor Christus aangetoond!!! Stéfanus, een orthodoxe Jood, sprekend voor het Sanhedrin, moest een Griekse tekst gebruiken die uit Afrika kwam, om zijn betoog te onderbouwen (Hand. 6: 12, 15 ; 7: 43). Hij durfde immers niet 'Kijun' te zeggen, maar hij moest 'Remfan' zeggen, zodat het met 'Raephan' overeen zou komen, en gelijk zou zijn aan de Septuaginta.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden. **Waar het nu om gaat? Elk Oudtestamentisch vers van een Septuaginta, was nergens voorhanden tot 240 jaar NADAT alle 27 Nieuwtestamentische boeken reeds geschreven en enkele honderden keren gekopieerd waren. De Septuaginta citaten zijn van 330 – 350 NA Chr.**

Wanneer Petrus 1 Petrus 4: 18 geschreven zou hebben, gebruik makend van een Grieks Oude Testament, de 'Septuaginta', had Petrus na zo'n 200 jaar begraven te zijn, moeten opstaan, het stof moeten afschudden, moeten afreizen naar Egypte, Origenes' kantoor moeten binnengaan, om daar vervolgens één van de vier Septuaginten te pakken en zijn tekst 1 Petr. 4: 18 te schrijven, zodat het overeenkomt met Spreuken 11: 31. Hetzelfde geldt voor Paulus, Stéfanus, e.a. Dat is hetgeen geleerd wordt op bijna alle Bijbelscholen (Hogeschool/Universiteit/Zaterdagacademie en noem maar op...) in Europa, Azië, Afrika en de Verenigde Staten. En dat wel sinds 220 na Chr. (Origenes).

Bewijs: Over die hele periode, 1700 jaar vanaf 220 na Chr., maar ook 500 jaar daarvoor, heeft niemand ooit één stukje perkament, één stukje papyrus, een fragment van een rol, of een deel van een Grieks Oudtestamentisch vers gevonden, dat vóór 4 voor Chr. geschreven zou zijn, en dat ook maar één vers bevat dat geciteerd is door een Nieuwtestamentisch schrijver. U heeft er geen, de Bijbelschoolleraar kan u er GEEN ÉÉN laten zien!

Weet u wat de waarheid is? Origenes schreef DE Septuaginta, door drie andere Septuaginten te bewerken, die overigens allemaal NA CHRISTUS, NA HET ONTSTAAN VAN HET NIEUWE TESTAMENT, ontstaan zijn. Daarover zo nog iets meer. Er was geen DE Septuaginta, totdat Origenes het geschapen had in 220 – 240 na Chr.

En wie was Origenes? Origenes van de Bijbelschool te Alexandrië alwaar men ernaar streefde: "om de leer van de Schrift voor intellectuele heidenen aantrekkelijk te maken en een dieper inzicht ervan te verwerven met behulp van een platoniserende filosofie [5]. Terwijl het juist het Woord van God is, dat ons waarschuwt tegen de filosofie, omdat filosofie ons niet bij Christus brengt, maar bij de eerste beginselen van de wereld, en de overleveringen van mensen, aldus Kol. 2: 8. Is de Septuaginta daar geen schitterend voorbeeld van? Niet alleen de leer der Schrift, maar de Schrift zelf heeft men in Alexandrië proberen aan te passen!

En jawel, wanneer de Septuaginta verschijnt, bevat zij ook nog eens de APOCRIEFE boeken, als onderdeel van de 'Heilige Schrift'!

Boeken die buiten de canon van de Schrift vallen, en die alleen door Rome geaccepteerd worden en binnen de canon geplaatst worden. Geen wonder dat Psalm 14: 3 opeens zo uitgebreid is. Het is Gods Woord dat waarschuwt tegen afdoen van dat Woord, maar ook tegen toedoen aan dat Woord (Spreuken 30: 6 bijvoorbeeld).

Origenes, zijn Hexapla en zijn Septuaginta.

In 220 – 240 na Chr. stelde Origenes de **Hexapla** samen, bestaande uit – zoals alle wetenschappers erkennen – zes kolommen. Deze zes kolommen bevatten zes vertalingen naast elkaar, zodat ze makkelijk te vergelijken waren. De **eerste kolom** bevatte een ongeïdentificeerde Hebreeuwse tekst, wat het product was van hellenistische ('verGriekste') Joden in Egypte (de Jood Philo was daar reeds in de tijd van Jezus bezig met zijn studie van het Oude Testament en zijn vermenging met Griekse filosofie). Vandaar dat er vandaag de dag ook een enkele keer 'Dode-Zeerollen' gevonden worden, waarvan de tekst lijkt op de mythologische Septuaginta. Dit bewijst alleen maar dat Origenes bij voorbaat de Traditionele Hebreeuwse tekst verworpen had. De **tweede kolom** was een transliteratie van die Hebreeuwse eerste kolom, wat inhoudt dat de klanken van de Hebreeuwse letters waren omgezet in het Grieks. De **derde kolom** was een 'Septuaginta', die in elkaar gezet was door een afvallige Jood, genaamd Aquila. Zijn werk dateert uit 130 – 140 na Chr. De **vierde kolom** was een 'Septuaginta' die door Symmachus was samengesteld, een Ebioniet. Hij rondde zijn werk in 190 – 200 na Chr. af. De **vijfde kolom** werd geschreven door Origenes, en wordt meestal betiteld als 'DE Septuaginta' (zie voetnoot 4). De **zesde kolom** is geschreven door een andere Ebioniet: Theodotion. Hij schreef zijn 'Septuaginta' in 170 – 180 na Chr.

De waarheid over de Septuaginta is het volgende: Dat wat men vandaag de dag 'DE SEPTUAGINTA' noemt (en dat sinds 350 na Chr.) is ORIGENES' SEPTUAGINTA, oftewel de 'Setpuaginta' die Origenes samengesteld heeft! 'De septuaginta' is hetgeen Origenes gefantaseerd heeft, als zijnde: zo moet een Septuaginta eruit gezien hebben, indien het ooit geschreven is! Origenes had drie 'Septuaginten' om mee te werken, maar geen enkele 'Christelijke' wetenschapper heeft in 1600 jaar deze drie Septuaginten 'Septuaginten' willen noemen; maar dat is wel wat ze zijn, althans als het om de Griekse vertaling gaat. Origenes zat in hetzelfde schuitje als Aquila, Symmachus en Theodotion. Zij viereen gaven hun mening over wat volgens hen een Septuaginta zou moeten zijn. Geen van alle vier had ooit een echte Septuaginta gezien.

De zogenaamde 'Christelijke' wetenschappers geven aan dat drie van de vier Griekse Oude Testamenten in de Hexapla geen 'Setpuaginten' kunnen zijn, maar dat slechts één van de Griekse Oude Testamenten zo genoemd kan worden, en wel Origenes' exemplaar. Maar dit is onzin, en het gooien van zand in de ogen van medemensen, want alle vier de Oude Testamenten zijn een gedachtenspinsel van afvallige Joden (waarom afvallig wordt in de volgende alinea duidelijk), hoe een Septuaginta eruit gezien zou moeten hebben [6].

Dit houdt in dat alle vier de 'Septuaginten' geschreven zijn door Bijbel-verdraaiende (2 Petr. 3: 16), Bijbel-vervalsende afvalligen, die het Nieuwe Testament reeds compleet op hun tafel hadden liggen, terwijl zij de door God gegeven Hebreeuwse tekst van het Oude Testament vernietigden (Rom. 3: 2).

Maar de verschillen tussen de geciteerde Oudtestamentische teksten in het Nieuwe Testament en de teksten zelf in het Oude Testament dan? Hoe zijn die dan te verklaren als er geen Griekse vertaling van het Oude Testament in de tijd van Jezus was? De Nieuwtestamentische citaten zijn geen citaten van een Septuaginta of een Hexapla. Zij zijn van de Auteur, de Heilige Geest, Die de vrijheid heeft in het citeren van Zijn werk in het Oude Testament op de manier zoals Hij dat wenst. De Heilige Geest citeert zeker geen niet-bestaande Septuaginta. Dit komt volledig overeen met wat de Schrift zegt: "Al de Schrift is van God ingegeven" (2 Tim. 3: 16).

De Heere verbiedt Joden terug te keren naar Egypte (Alexandrië).

Buiten alle feiten om, die het bestaan van de Septuaginta, feitelijk loochenen: heeft u wel eens aan de volgende gegevens gedacht? Er vanuitgaand dat de Septuaginta WEL zou bestaan:

Een koning in Egypte Ptolemeüs II Filadelfus kwam op het idee om het Hebreeuwse Oude Testament in het Grieks te vertalen, zodat alle afvallige Joden in Egypte hun eigen Bijbel zouden kunnen lezen. Zij zouden hun eigen taal namelijk vergeten zijn. Deze koning regeerde rond 285 – 250 voor Chr. Maar weet u wat hier nu het probleem is? Het gaat er om dat deze Joden AFVALLIG waren. Waarom? Het was de Heere Zelf die hen gezegd had NOOIT weer te keren naar Egypte! Leest u de Bijbelgedeelten Jer. 44: 25 – 26 en Jer. 42: 13 – 22 maar. Jer. 42: 19 zegt bijvoorbeeld: "De Heere heeft tegen u gesproken, gij overblijfsel van Juda! Gaat niet in Egypte; weet voorzeker, dat ik heden tegen u betuigd heb". Wanneer u de gedeelten opzoekt en leest, komt u erachter hoedanig de Heere Zijn volk waarschuwt om niet naar Egypte te gaan. Wat de zogenaamde Christelijke wetenschap nu doet, is het werk van Joden uit Alexandrië, die dus volledig tegen het Woord van God ingingen, een belangrijke plaats toe te schrijven. Het werk van afvallige Joden wordt gebruikt om Schriftkritiek te bedrijven, om kritiek op de Schrift te bedrijven, eigenlijk helemaal geen wonder... De zogenaamde 'Christelijke' wetenschap brengt u twijfel en onzekerheid over wat er in Gods Woord zou moeten staan, terwijl de Bijbel zegt dat het Woord ZEER VAST is (2 Petr. 1: 19).

Alleen de stam Levi had Gods opdracht m.b.t overlevering van de Schrift.

72 Joden zouden in opdracht van een mens aan de Septuaginta gewerkt hebben. 72 Joden, uit elke stam 6! Maar weet u dat de Heere God Zelf aan de stam Levi de opdracht gegeven heeft om het Woord Gods te bewaren? ALLEEN AAN DE STAM LEVI (Deut. 10: 8 ; 17: 18 ; 31: 25 en 26 ; 2 Kron. 17: 7 – 9 ; Mal. 2: 4 – 7). De Septuaginta, als deze al vóór Christus zou hebben bestaan, is dan dus tot stand gekomen in ongehoorzaamheid aan de opdracht van God Zelf.

Een mythe, een sprookje aan de evolutietheorie gelijk.

Mensen, de Heere heeft Zijn Woord voor ons bewaard in de King James 1611 en onze, daaraan zeer nauw verwante, Statenvertaling! De Septuaginta wordt vaak aangehaald, om te laten zien dat het in de oorspronkelijke handschriften niet zo gestaan heeft. Echter de Septuaginta blijkt een hersenspinsel te zijn van 'geleerde' heren, die twijfel en verwarring zaaien over het Woord van God, die hun autoriteit ontlenen aan Griekse filosofie, waartegen juist Datzelfde Woord van God zo waarschuwt (Kol. 2: 8).

Wat de 'geleerde' heren 'de grondtekst' noemen, bestaat niet, echter zij benaderen die grondtekst door gebruik te maken van vervalste Roomse handschriften!

Aangezien de "oudste, vrijwel volledige handschriften" van de Septuaginta de codex Vaticanus en Sinaïticus zijn, aangezien er geen verdere vondsten van het Oude Testament in het Grieks gedaan zijn voor Christus' geboorte, die Jezus Christus en de apostelen geciteerd zouden hebben, is bewezen dat de Septuaginta niets anders is dan een mythe, een sprookje, de gelijke van de evolutietheorie van de seculiere wetenschap.

Andere gebruikte bronnen (aanbevolen voor verdere studie):

'The Christian's Handbook of Manuscript Evidence', dr. Peter S. Ruckman, Bible Baptist Bookstore, Pensacola, USA, 1970.

'The Mythological Septuagint', dr. Peter S. Ruckman, Bible Baptist Bookstore, Pensacola, USA, 1996.

'The Answer Book', Question #9, Dr. Samuel C. Gipp, Shelbyville, TN: Bible and Literature Missionary Foundation, 1989.

[1] Over het auteurschap bestaat onder de wetenschappers verdeeldheid. Sommigen denken dat de auteur de Jood Philo van Alexandrië is. Zie hiervoor Question 9 in 'The Answer Book' van Dr. S.C. Gipp.

[2] Winkler Prins, Encarta Encyclopedie 2000, Microsoft/Elsevier, zie onder Septuaginta.

[3] Bijbelse Encyclopedie, Onder redactie van Prof. Dr. W. H. Gispen et al., Uitgeversmaatschappij J.H. Kok – Kampen, zesde druk, blz. 649 – 650.

[4] Gegevens zijn na te gaan in bijvoorbeeld 'International Standard Bible Encyclopedia', o.a. Vol. IV, pp. 2240 – 2242. Behalve de John Rylands papyrus 458 en de Fuad 266 (slechts enkele delen van Deuteronomium) geeft geen enkele bron andere Griekse vertalingen van het Oude Testament van voor het jaar 150 voor Chr. Er zijn zelfs geen andere fragmenten gevonden die dateren van voor de geboorte van Christus! In verschillende theologische werken wordt de vijfde kolom van de Hexapla van Origenes wel de originele Septuaginta genoemd (Gleason Archer, maar ook Philip Schaff noemt in zijn 'History of the Christian Church', (Vol. II, Grand Rapids, Eerdmans). Terwijl vrijwel iedere wetenschapper aanneemt dat die LXX 300 jaar voor Origenes' geboorte ontstaan was. Charles Gulston in 'No Greater Heritage' (Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1960, pp. 21) en H.G.G. Herklotts in 'How Our Bible Came to Us' (New York, Oxford University Press, 1954) doen hetzelfde. De student die Tekstkritiek bestudeert, wordt dusdanig geleid, dat hij gaat geloven dat de Septuaginta tussen 150 en 250 voor Chr. geschreven is, en door Origenes bewaard is in de Hexapla. Dit is hersenspoeling. Want de feiten laten andere dingen zien. Het is zelfs dusdanige misleiding, dat men vondsten gedaan heeft, die aangehaald worden als bewijs voor de Septuaginta ('de' Griekse vertaling van 250 vóór Christus), maar die geheel NIET in het Grieks waren, maar in het Hebreeuws: dit waren dus zeker GEEN Septuaginta manuscripten. Het gaat om de fragmenten 1 QIs-a, 1 QIs-b, 4 Q, en 1 QpHb (delen van Jesaja, Habakuk, Leviticus, Deuteronomium, 1 Samuël en Exodus). Deze vondsten behoren tot de Dode-Zeerollen. De waarheid wat betreft deze (Hebreeuwse) Dode-Zeerollen is, dat zij in sommige gevallen affiniteit vertoonden met de Masoretischetekst, die ten grondslag ligt aan de King James 1611 en onze Statenvertaling, een andere keer met de Samaritaanse Pentateuch (Palestijns) en een andere keer met de Septuaginta tekst (Alexandrijns). Dit wetend, kunnen we ons de volgende vraag stellen: "Welke Septuaginta tekst?"

De Septuaginta waar iedereen naar verwijst is de tekst van Vaticanus, Sinaïticus en Alexandrinus, die meer dan 240 – 280 jaar NA de totstandkoming van het Nieuwe Testament zijn geschreven.

Vele 'geleerden' verwijzen dus naar de vijfde kolom van Origenes' Hexapla als de Septuaginta. Waar Hebreeuwse teksten van Qumran (Dode-Zeerollen) met dit vervalste werk overeenkomen, betekent het alleen maar dat Origenes die vervalste Hebreeuwse tekst in zijn eerste kolom van de Hexapla gekopieerd heeft. Zijn eerste kolom was namelijk een Hebreeuws Oude Testament. Maar rol 'R' dan, de rol van de kleine profeten? Dat is toch een rol in het Grieks? Inderdaad! De rol van de kleine profeten is in het Grieks. Deze rol is echter niet bij de Dode-Zeerollen gevonden, maar dichtbij Qumran in Nahal Heveh (Wadi-Murabba). Deze rol zou in 50 voor Chr. of in 135 na Chr. geschreven zijn. Meestal laat men dit in het midden om de mogelijkheid van de ontstaansdatum van 50 voor Chr. hoog te kunnen houden, i.v.m. een Griekse Septuaginta weet u wel. Maar wat zijn de feiten? De vondst ging gepaard met munten uit de tijd van de tweede Joodse opstand (Simeon Ben Kosibah). Deze opstand wordt door alle geschiedkundigen gedateerd van 132 tot 135 na Chr. Dat is ongeveer 5 tot 6 jaar voordat Aquila zijn 'Kleine Profeten' schreef. Het is 42 – 45 jaar NADAT het Nieuwe Testament afgerond was. Pfeiffer (in 'The Dead Sea Scrolls and the Bible', Grand Rapids: Baker Publishing Co., 1969) zegt dat de munten bewijzen dat de rol geschreven is NA het jaar 200 na Chr. Dat is in de tijd dat Origenes zijn Hexapla heeft samengesteld (220 – 240 na Chr.)! Ook de rol 'R' verwijst dus naar een Griekse fabricage, van de hand van Origenes en de zijnen, nadat het Nieuwe Testament allang compleet was, en zeker niet naar een Griekse vertaling van het hele Oude Testament in 250 voor Chr.

[5] "Alexandrijnse school," Encarta® - Encyclopedie® 2000 - Winkler Prins. © 1993-1999 Microsoft Corporation/Elsevier.

[6] Er wordt ook beweerd dat Symmachus, Aquila en Theodotion geen Septuaginten hadden om mee te werken, maar Origenes wel. Men zegt zelfs dat Origenes DRIE LXX versies had om mee te werken, maar niet degene die hij in zijn Hexapla had afgedrukt. Deze argumentatie wordt gegeven, terwijl men weet dat de bedoelde versies (Quinta, Sexta en Septima genoemd) helemaal geen versies zijn! Het zijn slechts incomplete delen van manuscripten. Origenes heeft nooit één versie van een Septuaginta op zijn tafel gehad! Tenzij dat het de drie geconstrueerde Septuaginten zijn van Aquila, Symmachus en Theodotion.

De Vulgaat en de valse Vulgaat.

Inleiding:

In de Schriftekritiek wordt nog wel eens verwezen naar de Vulgaat. Men bedoelt dan eigenlijk altijd de Roomse Vulgaat van Hiëronymus uit 380 na Chr. Wat velen niet weten is dat er voor deze Vulgaat een andere Vulgaat bestond: de Oude Latijnse Vulgaat van onder andere de Waldenzen en de Albigenzen. Deze Oude Latijnse Vulgaat komt sterk overeen met de Textus Receptus die ten grondslag ligt aan de Statenvertaling en de King James 1611. De Roomse Vulgaat blijkt een doelbewuste vervalsing te zijn, en, wat naam betreft, een doelbewuste misleiding van het volk.

Erasmus wordt nogal eens verweten dat hij op sommige plaatsen de Vulgaat volgde, en daarmee geeft men aan dat Rome ook in de Textus Receptus invloed heeft gehad. Hierbij maakt men handig gebruik van het feit dat velen niet weten van het bestaan van de Oude Latijnse Vulgaat van de Waldenzen en de Albigenzen. Erasmus kende zijn bronnen, en zijn werk komt juist meer overeen met die Oude Latijnse Vulgaat en niet met de Roomse vervalsing!

Hoe die Oude Latijnse Vulgaat tot stand is gekomen, en hoe Rome een doelbewuste vervalsing in omloop bracht, wordt hieronder beschreven.

De verspreiding van Gods Woord.

In Hand. 11: 19 - 26 en 13: 1 - 3 zien we dat het Evangelie zich verspreidt naar Antiochië en dat de gelovigen daar voor het eerst Christenen genoemd worden. Ook zien we dat Paulus en Barnabas hun bediening vanuit Antiochië beginnen. We zien dat Paulus en Barnabas ook weer terugkeren naar Antiochië (Hand. 14: 26 - 28). In Hand. 14: 28 lezen we: "En zij verkeerden aldaar geen kleine tijd met de discipelen". Ook nadat ze weer in Jeruzalem zijn geweest, houden Paulus en Barnabas zich op te Antiochië (Hand. 15: 35), en van daaruit vetrekken ze weer (Hand. 15: 40). Antiochië is daarmee het nieuwe centrum geworden van waaruit Gods boodschap zich ging verspreiden. Jeruzalem was niet meer het centrum, maar zeker ook niet Rome, en ook niet Alexandrië, waar we zo direct nog bij zullen stilstaan. In de tweede eeuw vestigde Lucianus in Antiochië de Antiocheense school. Lucianus wantrouwde de heidense filosofie, en geloofde in de autoriteit en de Goddelijkheid van de Schrift. In de Antiocheense school werd de Bijbel dan ook letterlijk onderwezen [1].

Vanuit dit gebied verspreidde zich niet alleen de prediking, maar ook Gods Woord. Gods Woord, door de apostelen in dit gebied op papier gezet, werd gelezen in de verschillende lokale gemeenten. In 1 Thess. 5: 27 lezen we: "Ik bezweer u bij de Heere, dat deze zendbrief al de heilige broeders voorgelezen worde". Dat deze zendbrief niet alleen bij deze bewuste gemeente bleef, maar, als vermaning en opbouw, doorgestuurd werd naar andere gemeenten, blijkt uit bijv. Kol. 4: 16: "En wanneer deze zendbrief door u zal gelezen zijn, maakt dat hij ook in de gemeente der Laodicensen gelezen wordt, en dat ook gij die leest, die uit Laodicea geschreven is". De brieven gingen de verschillende gemeenten langs, en het was de bedoeling dat alle broeders deze brieven lazen of voorgelezen kregen. Hiertoe werden de brieven dan ook gekopieerd. Aangezien dit kopiëren met de hand gebeurde, spreken we van handschriften of manuscripten. Doordat de brieven lange reizen maakten en door velen gelezen werden, waren zij aan slijtage onderhevig. Het gebeurde dan ook vaak dat het oude manuscript vernietigd werd, wanneer er een nieuwe kopie gemaakt was [2]. De originele documenten waren niet heilig voor hen, zij hadden de tekst immers getrouw gekopieerd! Het vernietigen van de oude documenten had een duidelijk doel. Door de slijtage werden deze moeilijk leesbaar, en om de tekst te beschermen tegen vervalsing door overschrijffouten, werden de slecht leesbare handschriften vernietigd [3]. Vele van de handschriften, die men gevonden heeft, die uit deze regio stammen, dateren dan ook uit de latere eeuwen (uit de 11e en de 15e eeuw [4]). De handschriften die uit deze regio afkomstig zijn, rekent men tot de Byzantijnse familie. Hieruit is later de Textus Receptus, die ten grondslag heeft gelegen aan onze Statenvertaling en de King James 1611, ontstaan. Er wordt ook wel gesproken van de Meerderheidstekst of de Antiocheense tekst. Wanneer men rekent dat er 5.255 manuscripten zijn, en dat er 5.210 manuscripten tot deze familie behoren, dan behoort 99 % van het aantal handschriften tot de Byzantijnse meerderheidstekst [5]. Deze handschriften vertonen onderling een zeer grote mate van overeenkomst! Het lijkt een betrouwbare getuige van het Woord van God te zijn!

De Syrische Pehitta en de Oude Latijnse Vulgaat.

Maar hoe weten we dat teksten uit vooral de 11e en 15e eeuw nog betrouwbaar zijn?

Dit is een veel gehoorde aanklacht tegen de King James 1611 en de Statenvertaling. Buiten het feit dat er ook eerdere vondsten zijn, is Gods Woord al reeds in de vroege geschiedenis in andere talen vertaald. Het Woord verspreidde zich niet alleen in het Grieks!

We zagen reeds dat Antiochië het nieuwe centrum is geworden van waaruit het Evangelie zich verspreidde, en waar de gelovigen voor het eerst Christenen genoemd werden. Antiochië was de hoofdstad van Syrië en naar verloop van tijd waren er duizenden Christenen. Reeds in 150 na Chr. werd de Bijbel in het Syrisch vertaald. Deze vertaling is bekend geworden onder de naam Peshitta. Zelfs vandaag de dag volgt deze Syrische vertaling over het algemeen de Textus Receptus [6]. Een groot deel van Europa viel onder het Romeinse Rijk, en het is dan ook geen wonder dat de Bijbel reeds vroeg in het Latijn vertaald werd. Deze Oude Latijnse versie veroverde Europa, en vormde het hart van de Nieuwtestamentische kerk, zoals deze gevonden werd bij de Vaudois, de Waldenzen, de Albigenzen, en vele andere fundamentele groeperingen door heel Europa heen. Deze vertaling werd zo geliefd en zo veel gebruikt door het gewone volk, dat deze vertaling de naam Vulgaat (Latijns voor 'gewoon') kreeg. Deze vertaling was reeds in 157 na Chr. in omloop [7]. Deze Oude Latijnse vertaling is ook weer een getuige dat de Ontvangen Tekst, de Textus Receptus, al heel vroeg de gangbare Bijbeltekst voor de Christenen was [8]! Het is nota bene de heer Hort, die aan de wieg heeft gestaan van de moderne Schriftekritiek, die uitsprak dat de Antiocheense tekst van de vierde eeuw de standaard Nieuwtestamentische tekst van het Oosten was geworden [9]. Zowel in Syrië, als in het vroege Europa, als in het Oosten (Constantinopel) was de Antiocheense tekst, de meerderheidstekst - tot ons gekomen via verschillende versies van de Textus Receptus in de King James 1611 en onze Statenvertaling - heel duidelijk het getrouw overgeleverde Woord van God!

Het ontstaan van de Roomse Vulgaat: de valse Vulgaat.

Origenes werkte in Alexandrië aan een vervalsing van Gods Woord, door filosofie met de Schrift te vermengen. Hij werd in 232 na Chr. geëxcommuniceerd [10]. Toen vertrok hij met zijn handschriften naar Caesarea (in Israël), waar hij een nieuwe school oprichtte. Toen hij ermee ophield, schonk hij zijn bibliotheek aan zijn leerling Pamphilus, en via Pamphilus kwam deze Origenes-bibliotheek in handen van Eusebius [11], een geleerde in de kerkgeschiedenis in de dagen van keizer Constantijn. Eusebius was een groot bewonderaar van Origenes. Toen keizer Constantijn aan de macht kwam, en van het Christendom een staatsgodsdienst maakte, stond hij daarmee aan de wieg van de Rooms-katholieke Kerk. Eusebius was in feite een soort hoftheoloog [12] van Constantijn, en het was dan ook niet vreemd, gezien Constantijns doel om kerk en staat te vermengen, gezien Constantijns voorliefde om de klassieke kennis te vermengen met de Bijbel [13], en gezien Eusebius' bewondering van Origenes, dat toen keizer Constantijn vijftig kopieën van de Bijbel wilde hebben, Eusebius koos voor de geschriften van Origenes, die afkomstig zijn uit Alexandrië. Het wordt door velen aangenomen dat Vaticanus en Sinaiticus twee van de kopieën zijn die keizer Constantijn bij Eusebius bestelde [14].

Maar de Rooms-katholieke Kerk in wording had een probleem! Gods Woord verspreidde zich over heel Europa. De Meerderheidstekst, zoals we die nu kennen in de Textus Receptus, was er in het Grieks en in het Syrisch, en in het Latijn veroverde het Europa. Dus om de macht steviger naar zich toe te trekken liet de Paus Hiëronymus de bijbel in 380 na Chr. in het Latijn vertalen, een vertaling die gelijk moest zijn aan de bijbel van Constantijn in het Grieks [15]. Reeds in die vierde eeuw werd Hiëronymus ervan beschuldigd door Helvidius, een geleerde uit Noord-Italië, dat hij vervalste Griekse handschriften gebruikte om deze Latijnse bijbel te maken [16]. Men heeft deze vertaling de Vulgaat genoemd, om de mensen te laten geloven dat dit het ware Woord van God was [17]. De Oude Latijnse Bijbel stond namelijk al als Vulgaat bekend. Zo heeft men er doelbewust naar gestreefd om Gods Woord te vervalsen.

Dit blijkt ook uit de Engelse vertaling die Rome in 1582 van de Vulgaat heeft laten maken. In het voorwoord van het Nieuwe Testament van deze vertaling had men onder andere opgenomen:

'Het is bijna driehonderd jaar geleden dat James, de Aardsbisschop van Genoa de bijbel in het Italiaans vertaald heeft. Meer dan tweehonderd jaar geleden (...) werd het getrouw in het Frans vertaald, om zo snel mogelijk de valse ketterse vertalingen van de sekte der Waldenzen uit de handen van de misleide mensen te slaan' [18].

Deze Vulgaat van Hiëronymus is de Rooms-katholieke bijbel van de Middeleeuwen geworden. Er wordt vrij algemeen beweerd dat de Rooms-katholieke Kerk de Bijbel aan de wereld heeft gegeven. Dat is absoluut niet waar [19]. De Bijbel kwam door zendelingen uit Syrië en Klein-Azië naar Europa toe. Onder andere door de Oude Latijnse Vulgaat. Rome gaf de wereld een onzuivere tekst, een valse Vulgaat, met duizenden verzen aangepast en met extra boeken, om haar on-Bijbelse leer te kunnen verdedigen.

Gevolg: afgoderij.

En we weten waar dat toe geleid heeft! Dit leidde tot afgoderij! De 'koningin des hemels' – Maria – werd vereerd. Heiligenverering werd ingevoerd. Het Bijbelse Avondmaal werd een mystieke eucharistieviering. Symbolen en beelden kregen een centrale plaats. Heidense feesten werden 'Christelijk' gemaakt, waardoor Christenen zelfs vandaag de dag nog heidense feesten vieren. En ga zo maar door... Dit leidde er toe dat Bijbelgelovende Christenen in de Middeleeuwen vervolgd werden. We kunnen hierbij denken aan de Vaudois, de Waldenzen, de Albigenzen en de Anabaptisten. Miljoenen werden gemarteld en vermoord. Hun Bijbels werden verbrand.

De link tussen de nieuwe vertalingen en Rome.

Overigens valt zo te begrijpen waarom de (Protestantse) nieuwe vertalingen zoveel lijken op de Rooms-katholieke vertalingen. Hiëronymus maakte voor zijn valse Vulgaat gebruik van de handschriften Vaticanus en Sinaïticus. Het zijn juist de Alexandrijnse handschriften, waar Vaticanus en Sinaïticus een onderdeel van zijn, die aan de basis liggen van de (Protestantse) nieuwe vertalingen. En zo probeert Rome de Reformatie(-Bijbel) ongedaan te maken...

Bovenstaande tekst bevat grotendeels enkele paragrafen uit het artikel: "De Reformatie-Bijbel geeft getrouw de oorspronkelijke tekst weer".

[1] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 86.

[2] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 278.

[3] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 100, 101.

- [4] 'In Defense of Erasmus', Dr. John Cereghin, Grace Baptist Church of Smyrna, Delaware, USA, Question 12.
- [5] 'Defending the King James Bible: A Fourfold Superiority, God's Word Kept Intact in English', Rev. D. A. Waite, Th.D., Ph.D., The Bible For Today Press, Collingswood, New Jersey, U.S.A, 1992, 1994.
- [6] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 197, 198.
- [7] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 117, 118.
- [8] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 207.
- [9] Idem, blz. 197.
- [10] 'Encarta, Encyclopedie 2000, Winkler-Prins', Microsoft Corporation/Elsevier, 1993 – 1999. Zie onder 'Origenes'.
- [11] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 310.
- [12] 'Encarta, Encyclopedie 2000, Winkler-Prins', Microsoft Corporation/Elsevier, 1993 – 1999. Zie onder 'Constantijn'.
- [13] 'Beproeving en Getuigenis, de Oude Kerk van het begin tot Constantijn in beeld en tekst', Carsten Peter Thiede en Ken Curtis, Evangelische Omroep, Hilversum, 1991, blz. 84.
- [14] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 285.
- [15] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 217.
- [16] Idem, blz. 205, 206.
- [17] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 117.
- [18] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 223.
- [19] Idem, blz. 214.

"Kerk" en "kerk"geschiedenis - losse artikel.

De Reformatie-Bijbel geeft getrouw de oorspronkelijke tekst weer.

Over de Bijbel te midden van de "Kerk"geschiedenis.

Inleiding:

In Openbaring 3: 1 – 6 staat de brief aan Sardis. Deze brief geeft profetisch een periode in de 'kerk'geschiedenis weer, namelijk de periode van de Reformatie van ca. 1520 na Chr. tot ca. 1650 na Chr. De kerk van de Reformatie had de naam te leven, maar zij was dood (Openb. 3: 1). De Reformatie brak weliswaar met Rome, en stelde Gods Woord centraal, maar schudde niet de totale Roomse erfenis van zich af. **Ook de Protestantse kerken leren bijvoorbeeld sacramenten**, terwijl de kerk geen genade van God kan uitdelen door het verrichten van handelingen! Het gevolg was dat niet alleen Rome de getrouwe getuigen van Jezus Christus vervolgde, maar we zien in de Reformatie dat ook de Protestanten de getrouwe getuigen van Jezus Christus vervolgen. De Anabaptisten, voortkomend uit de Waldenzen, werden in deze periode dan ook vervolgd door de Protestanten.

Wat de Reformatie voor belangrijks bracht, was puur het feit dat Gods Woord weer geciteerd werd, en dat mensen aangezet werden om de Bijbel te bestuderen. En het allerbelangrijkste was dat de toenmalige bijbel gezuiverd werd van Roomse invloeden. Met het ontstaan van de Reformatie-Bijbel werd de tekst van de Bijbel, zoals deze door de eerste Christenen gelezen werd, hersteld!

De verspreiding van Gods Woord.

In Hand. 11: 19 - 26 en 13: 1 - 3 zien we dat het Evangelie zich verspreidt naar Antiochië en dat de gelovigen daar voor het eerst Christenen genoemd worden. Ook zien we dat Paulus en Barnabas hun bediening vanuit Antiochië beginnen. We zien dat Paulus en Barnabas ook weer terugkeren naar Antiochië (Hand. 14: 26 - 28). In Hand. 14: 28 lezen we: "En zij verkeerden aldaar geen kleine tijd met de discipelen". Ook nadat ze weer in Jeruzalem zijn geweest, houden Paulus en Barnabas zich op te Antiochië (Hand. 15: 35), en van daaruit vetrekken ze weer (Hand. 15: 40). Antiochië is daarmee het nieuwe centrum geworden van waaruit Gods boodschap zich ging verspreiden. Jeruzalem was niet meer het centrum, maar zeker ook niet Rome, en ook niet Alexandrië, waar we zo direkt nog bij zullen stilstaan. In de tweede eeuw vestigde Lucianus in Antiochië de Antiocheense school. Lucianus wantrouwde de heidense filosofie, en geloofde in de autoriteit en de Goddelijkheid van de Schrift. In de Antiocheense school werd de Bijbel dan ook letterlijk onderwezen [1].

Vanuit dit gebied verspreidde zich niet alleen de prediking, maar ook Gods Woord. Gods Woord, door de apostelen in dit gebied op papier gezet, werd gelezen in de verschillende lokale gemeenten. In 1 Thess. 5: 27 lezen we: "Ik bezweer u bij de Heere, dat deze zendbrief al de heilige broeders voorgelezen worde". Dat deze zendbrief niet alleen bij deze bewuste gemeente bleef, maar, als vermaning en opbouw, doorgestuurd werd naar andere gemeenten, blijkt uit bijv. Kol. 4: 16: "En wanneer deze zendbrief door u zal gelezen zijn, maakt dat hij ook in de gemeente der Laodicensen gelezen wordt, en dat ook gij die leest, die uit Laodicea geschreven is". De brieven gingen de verschillende gemeenten langs, en het was de bedoeling dat alle broeders deze brieven lazen of voorgelezen kregen. Hiertoe werden de brieven dan ook gekopieerd. Aangezien dit kopiëren met de hand gebeurde, spreken we van handschriften of manuscripten. Doordat de brieven lange reizen maakten en door velen gelezen werden, waren zij aan slijtage onderhevig.

Het gebeurde dan ook vaak dat het oude manuscript vernietigd werd, wanneer er een nieuwe kopie gemaakt was [2]. De originele documenten waren niet heilig voor hen, zij hadden de tekst immers getrouw gekopieerd! Het vernietigen van de oude documenten had een duidelijk doel. Door de slijtage werden deze moeilijk leesbaar, en om de tekst te beschermen tegen vervalsing door overschrijffouten, werden de slecht leesbare handschriften vernietigd [3]. Vele van de handschriften, die men gevonden heeft, die uit deze regio stammen, dateren dan ook uit de latere eeuwen (uit de 11e en de 15e eeuw [4]). De handschriften die uit deze regio afkomstig zijn, rekent men tot de Byzantijnse familie. Hieruit is later de Textus Receptus, die ten grondslag heeft gelegen aan onze Statenvertaling en de King James 1611, ontstaan. Er wordt ook wel gesproken van de Meerderheidstekst of de Antiocheense tekst. Wanneer men rekent dat er 5.255 manuscripten zijn, en dat er 5.210 manuscripten tot deze familie behoren, dan behoort 99 % van het aantal handschriften tot de Byzantijnse meerderheidstekst [5]. Deze handschriften vertonen onderling een zeer grote mate van overeenkomst! Het lijkt een betrouwbare getuige van het Woord van God te zijn!

Wanneer mensen Gods waarschuwingen in de wind slaan...

Maar hoe komt het dan dat er tegenwoordig zoveel nieuwe vertalingen komen, die onderling zo verschillend zijn, maar eigenlijk gezamenlijk afwijken van de **Statenvertaling** en de **King James 1611**? Daarvoor is het nodig de geschiedenis te kennen, maar ook te weten wat Gods Woord over die geschiedenis te zeggen heeft. De verschillen, die de laatste ruim 100 jaar (vanaf 1881 na Chr.) ontstaan zijn, zijn niet nieuw, maar oud! Het is HET VERSCHIL tussen in feite twee soorten Bijbels: de Roomse en de Protestantse, beter gezegd: tussen de Roomse en Gods Woord. Niet omdat de Protestanten zoveel beter zijn. Maar omdat God de geschiedenis gebruikt heeft, aangewend heeft, om Zijn Woord voor ons te bewaren!

Wanneer het volk Israël in het beloofde land is gekomen, en zij willen een koning als de volken, dan moeten zij iemand tot koning stellen, die de Heere voor hen zal uitkiezen. Deze koning mag onder andere geen paarden uit Egypte halen, en we lezen in Deut. 17: 16: "en het volk niet doen weerkeren naar Egypte; (...) terwijl de Heere u gezegd heeft: Gij zult voortaan niet weerkeren door deze weg". Wanneer de Chaldeeën Jeruzalem hebben ingenomen, is een overblijfsel van het volk bang voor de koning van Babel en wil naar Egypte vluchten (Jer. 41: 17). In Jer. 42: 18 en 19 waarschuwt Jeremia het volk: "Want zo zegt de Heere der heerscharen, de God Israëls: Zoals Mijn toorn, en Mijn grimmigheid is uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, also zal Mijn grimmigheid over u uitgestort worden, als gij in Egypte zult gekomen zijn; en gij zult wezen tot een vervloeking, en tot een ontzetting, en tot een vloek, en tot smaadheid, en zult deze plaats niet meer zien. De Heere heeft tegen u gesproken, gij overblijfsel van Juda! Gaat niet in Egypte; weet voorzeker, dat ik heden tegen u betuigd heb". De Heere God wil het Joodse volk niet in Egypte hebben! In Openbaring 11: 8 vergelijkt de Heere het afvallige Jeruzalem met het geestelijke "Sodom en Egypte". De waarschuwing van de Heere tegen Egypte is overduidelijk.

Wat gebeurt er wanneer mensen Gods waarschuwingen in de wind slaan? Ook daarvan geeft Gods Woord duidelijke voorbeelden. Eén zo'n voorbeeld is Salomo. Salomo mocht als koning onder andere geen paarden uit Egypte halen en zijn volk niet naar Egypte laten teruggaan. En ondanks de grote wijsheid die Salomo van God had gekregen, luisterde hij niet naar Hem. In 1 Kon. 10: 28 lezen we: "En het uitbrengen der paarden was wat Salomo uit Egypte had; en aangaande het linnen garen, de kooplieden van de koning namen het linnen garen voor de prijs".

In Deut. 17: 17 kunt u verder lezen dat een toekomstige koning van Israël voor zichzelf "geen zilver en goud zeer vermenigvuldigen" mocht. In het eerste deel van het vers staat nog: "Ook zal hij voor zich de vrouwen niet vermenigvuldigen, opdat zijn hart niet afwijke". Maar wanneer u 1 Kon. 10: 14 – 29 doorleest, dan ziet u dat Salomo goud en zilver weldegelijk vermenigvuldigde. In één jaar tijd verzamelde Salomo 666 (!) talenten goud! En in 1 Kon. 11: 1 – 4 lezen we: "En de koning Salomo had veel vreemde vrouwen lief, en dat naast de dochter van Faraö: Moabietische, Ammonietische, Edomietische, Sidonische, Hethietische; van die volken, waarvan de Heere gezegd had tot de kinderen Israëls: Gij zult tot hen niet ingaan, en zij zullen tot u niet inkomen; zij zouden voorzeker uw hart achter hun goden neigen; aan deze hing Salomo met liefde. En hij had zevenhonderd vrouwen, vorstinnen, en driehonderd bijvrouwen; en zijn vrouwen neigden zijn hart. Want het geschiedde in de tijd van Salomo's ouderdom, dat zijn vrouwen zijn hart achter andere goden neigden; dat zijn hart niet volkomen was met de Heere, zijn God, gelijk het hart van zijn vader David". Salomo huwde niet alleen Faraö's dochter, maar 999 andere vrouwen! En het gevolg was dat zijn vrouwen "zijn hart achter andere goden neigden". En Salomo eindigde als afgodendienaar, die zijn kinderen offerde aan de Molech (1 Kon. 11: 7). Zover kun je vallen als je Gods waarschuwingen niet ter harte neemt!

De vervalsingen komen uit Egypte.

En ondanks al Gods waarschuwingen zijn er in de loop van de geschiedenis toch Joden geweest die naar Egypte vertrokken zijn. Eén van die Joden was Philo. Philo leefde van ca. 25 v. Chr. tot ca. 45 na Chr. Philo heeft in Alexandrië, Egypte (!), de Alexandrijnse school gesticht. Wat deze school kenmerkte, is Philo's gedachtengoed. In de Winkler Prins Encyclopedie lezen we over Philo:

'Het was Philo's vaste overtuiging dat Plato en andere Griekse denkers hun inzichten hadden ontleend aan Mozes (d.i. ook aan de 'Boeken van Mozes'); zijn gigantisch oeuvre is o.m. ook een poging deze stelling te bewijzen en te gebruiken. Deze hebraïsering van de Griekse filosofie resulteerde in werkelijkheid echter in een hellenisering van Mozes en de thora. (...) Bij Philo is de wijsbegeerte ondergeschikt aan de openbaring. Bij de integratie van Joodse religie en Griekse filosofie worden derhalve voor de filosofie strenge selectienormen gehanteerd. Philo is sterk beïnvloed door het platonisme en (neo)pythagoreïsme van zijn tijd, terwijl ook stoïsche ideeën een rol spelen' [10].

We zien hier in een gewone wereldse encyclopedie staan, waar Gods Woord tegen waarschuwt! In Kol. 2: 8 lezen we: "Ziet toe, dat niemand u als een roof meevoere door de filosofie, en ijdele verleiding, naar de overlevering der mensen, naar de eerste beginselen der wereld, en niet naar Christus". Wanneer mensen zich gaan richten op de filosofie, dan belanden ze NIET bij Christus, maar bij de overleveringen der mensen, de eerste beginselen der wereld! In Alexandrië was een zogenaamd Christelijk centrum waar het geloof vermengd werd met filosofie! De Bijbel werd als gevolg daarvan niet meer letterlijk uitgelegd, zoals in Antiochië wel gebeurde, maar allegorisch. Zo geloofde Philo dat mensen als Adam, Noach, Mozes en David weliswaar bestonden in de Joodse poëzie, maar zij waren volgens hem geen ware historische figuren [11]. In de encyclopedie lezen we over de Alexandrijnse school:

'Geestesrichting in de vroeg-christelijke Kerk, die werd gekenmerkt door het streven van Joden (Philo van Alexandrië) en christenen om de leer van de Schrift voor intellectuele heidenen aantrekkelijk te maken en een dieper inzicht ervan te verwerven met behulp van een platoniserende filosofie. (...) De Alexandrijnse school met haar aandacht voor de allegorese heeft grote invloed op het christelijk denken uitgeoefend' [12].

Philo werd later als hoofd van de school opgevolgd door Clemens, en nog weer later door Origenes. In Alexandrië werd ook gewerkt aan het kopiëren van de Schrift, en aan het bewerken van de Schrift! De Schrift werd vermengd met heidense filosofie. Dit gebeurde dus al tijdens de dagen van Jezus' rondwandeling hier op aarde. Het is dan ook niet voor niets dat we Paulus' waarschuwing vinden in 2 Kor. 2: 17: "Want wij dragen niet, gelijk velen, het Woord Gods te koop, maar als uit oprechtheid, maar als uit God, in de tegenwoordigheid Gods, spreken wij het in Christus". De King James 1611 zegt hier in het begin van het vers: "For we are not as many, which corrupt the word of God" (= "Want wij zijn niet als zo velen, die Gods Woord vervalsen"). Dit leidde dan ook tot een zekere strijd tussen de Antiocheense en de Alexandrijnse school. In de encyclopedie vinden we:

'De Antiocheense school, die zich heeft gevormd in felle strijd met de theologen van Alexandrië (Alexandrijnse school)...,' [13].

Een strijd, die we terugvinden in de Schrift. In Hand. 6: 5 lezen we: "En dit woord behaagde aan heel de menigte; en zij verkoren Stéfanus, een man vol van geloof en van de Heilige Geest, en Filippus, en Prochorus, en Nicanor, en Timon, en Parmenas, en Nicolaüs, een Jodengenoot van Antiochië". Terwijl we in Hand. 6: 9 lezen: "En er stonden op sommigen, die waren van de synagoge, genaamd der Libertijnen, en der Cyrenéërs, en der Alexandrijnen, en van hen, die van Cilicië en Azië waren, en twistten met Stefanus".

Het getuigenis van de Schrift over Egypte en Alexandrië mag duidelijk zijn. Philo, en velen met hem, sloegen Gods waarschuwingen in de wind! En waar men uitkomt? NIET bij Christus, maar bij de overleveringen der mensen, bij de eerste beginselen der wereld. In ongehoorzaamheid aan Gods Woord, komt men uit bij AFGODERIJ!

Vaticanus en Sinaïticus.

In navolging van Philo werkte Origenes aan de Alexandrijnse school. Ook hij was daar bezig met het kopiëren en het vervalsen van de Schrift. Er zijn enkele handschriften bekend, waarvan de oorsprong ligt in Alexandrië. In 1841 na Chr. werd bekend gemaakt dat er in het Vaticaan een handschrift was. Dit handschrift heet dan ook Codex Vaticanus en wordt vaak aangegeven met de letter B. Dit handschrift bevindt zich reeds in het Vaticaan sinds 1475 na Chr [14]. Dit handschrift is ongeveer in het jaar 350 na Chr. ontstaan. Het is een oud, maar goed bewaard gebleven handschrift. In Vaticanus worden vele schrijffouten aangetroffen. Vaak zijn woorden of zinnen dubbel geschreven. Tevens heeft iemand uit de tiende eeuw er met een pen in gewerkt [15]. Alhoewel het een oud handschrift is, is het dus een handschrift van slechte kwaliteit. Tevens bevat het de apocriefe boeken [16]!

Een ander handschrift wat zijn oorsprong vindt in Alexandrië is de Codex Sinaïticus. Dit handschrift werd in 1844 na Chr. in een klooster bij de berg Sinaï ontdekt, en gaat terug naar ongeveer het jaar 350 na Chr. [17]. Ook dit handschrift ziet er voor het oog heel mooi uit.

Het is goed bewaard gebleven. Maar het bevat wel allerlei boeken die niet tot de canon van de Schrift behoren. Het handschrift bevat allerlei wijzigingen, die door ten minste tien verschillende personen zijn aangebracht. Sommige wijzigingen zijn systematisch over elke pagina te vinden. Vele veranderingen zijn in de tijd van het ontstaan al aangebracht, maar ook een groot deel pas in de 6e of 7e eeuw. Sinaïticus is goed bewaard gebleven door de goede condities die het Egyptische klimaat daarvoor gaf, en omdat het in onbruik geraakt is. Niemand gebruikte zo'n slecht handschrift. Het werd dan ook gevonden in een afvalbak van het klooster [18].

Sinaïticus en Vaticanus lijken veel op elkaar, maar verschillen in grote mate van de Meerderheidstekst. Er wordt zelfs aangenomen dat beide handschriften afstammen van hetzelfde origineel en dat, in ieder geval een deel van beide handschriften geschreven is door dezelfde persoon [19].

Van de 5.255 handschriften zijn er 45 die getuigen van het Alexandrijnse type. Dit is 1 % van het aantal handschriften [20]. Het ligt er aan welke bron er gehanteerd wordt. Er zijn ook bronnen die spreken over 265 Alexandrijnse manuscripten op een totaal van 5.309 manuscripten [21]. Maar dan is het nog slechts 5 % van het aantal handschriften. Deze handschriften lijken op elkaar, en behoren dus tot dezelfde Alexandrijnse minderheidsfamilie. Ze verschillen sterk van de Meerderheidstekst, maar wijken ook onderling nog eens sterk af. Het gevolg van vervalsing...

Het ontstaan van de Roomse Vulgaat: de valse Vulgaat.

Origenes werd in 232 na Chr. geëxcommuniceerd [22]. Toen vertrok hij met zijn handschriften naar Caesarea (in Israël), waar hij een nieuwe school oprichtte. Toen hij ermee ophield, schonk hij zijn bibliotheek aan zijn leerling Pamphilus, en via Pamphilus kwam deze Origenes-bibliotheek in handen van Eusebius [23], een geleerde in de kerkgeschiedenis in de dagen van keizer Constantijn. Eusebius was een groot bewonderaar van Origenes. Toen keizer Constantijn aan de macht kwam, en van het Christendom een staatsgodsdienst maakte, stond hij daarmee aan de wieg van de Rooms-katholieke Kerk. Eusebius was in feite een soort hoftheoloog [24] van Constantijn, en het was dan ook niet vreemd, gezien Constantijns doel om kerk en staat te vermengen, gezien Constantijns voorliefde om de klassieke kennis te vermengen met de Bijbel [25], en gezien Eusebius' bewondering van Origenes, dat toen keizer Constantijn vijftig kopieën van de Bijbel wilde hebben, Eusebius koos voor de geschriften van Origenes, die afkomstig zijn uit Alexandrië. Het wordt door velen aangenomen dat Vaticanus en Sinaïticus twee van de kopieën zijn die keizer Constantijn bij Eusebius bestelde [26].

Maar de Rooms-katholieke Kerk in wording had een probleem! Gods Woord verspreidde zich over heel Europa. De Meerderheidstekst, zoals we die nu kennen in de Textus Receptus, was er in het Grieks en in het Syrisch, en in het Latijn veroverde het Europa. Dus om de macht steviger naar zich toe te trekken liet de Paus Hiëronymus de bijbel in 380 na Chr. in het Latijn vertalen, een vertaling die gelijk moest zijn aan de bijbel van Constantijn in het Grieks [27]. Reeds in die vierde eeuw werd Hiëronymus ervan beschuldigd door Helvidius, een geleerde uit Noord-Italië, dat hij vervalste Griekse handschriften gebruikte om deze Latijnse bijbel te maken [28]. Men heeft deze vertaling de Vulgaat genoemd, om de mensen te laten geloven dat dit het ware Woord van God was [29]. De Oude Latijnse Bijbel stond namelijk al als Vulgaat bekend. Zo heeft men er doelbewust naar gestreefd om Gods Woord te vervalsen. Dit blijkt ook uit de Engelse vertaling die Rome in 1582 van de Vulgaat heeft laten maken. In het voorwoord van het Nieuwe Testament van deze vertaling had men onder andere opgenomen:

'Het is bijna driehonderd jaar geleden dat James, de Aardsbisschop van Genoa de bijbel in het Italiaans vertaald heeft. Meer dan tweehonderd jaar geleden (...) werd het getrouw in het Frans vertaald, om zo snel mogelijk de valse ketterse vertalingen van de sekte der Waldenzen uit de handen van de misleide mensen te slaan' [30].

Deze Vulgaat van Hiëronymus is de Rooms-katholieke bijbel van de Middeleeuwen geworden. Er wordt vrij algemeen beweerd dat de Rooms-katholieke Kerk de Bijbel aan de wereld heeft gegeven. Dat is absoluut niet waar [31]. De Bijbel kwam door zendelingen uit Syrië en Klein-Azië naar Europa toe. Onder andere door de Oude Latijnse Vulgaat. Rome gaf de wereld een onzuivere tekst, een valse Vulgaat, met duizenden verzen aangepast en met extra boeken, om haar on-Bijbelse leer te kunnen verdedigen.

Gevolg: afgoderij.

En we weten waar dat toe geleid heeft! Net als bij Salomo leidde dit tot afgoderij! De koningin des hemels – Maria – werd vereerd. Heiligenverering werd ingevoerd. Het Bijbelse Avondmaal werd een mystieke eucharistieviering. Symbolen en beelden kregen een centrale plaats. Heidense feesten werden 'Christelijk' gemaakt, waardoor Christenen zelfs vandaag de dag nog heidense feesten vieren. En ga zo maar door... Dit leidde er toe dat Bijbelgelovende Christenen in de Middeleeuwen vervolgd werden. We kunnen hierbij denken aan de Vaudois, de Waldenzen, de Albigenzen en de Anabaptisten. Miljoenen werden gemarteld en vermoord. Hun Bijbels werden verbrand.

De Textus Receptus: de tekst van de eerste Christenen hersteld!

De Reformatie brak pas echt door, nadat de Ontvangen Tekst in de Textus Receptus hersteld was. Het was Erasmus (1469 – 1536 na Chr.), een Nederlandse geleerde, die de Textus Receptus samenstelde, en daarmee de Bijbeltekst, de Ontvangen tekst herstelde. Hij had honderden handschriften te bestuderen, en dat deed hij, maar uiteindelijk gebruikte hij er maar enkelen voor zijn Textus Receptus. Dat wordt hem weleens verweten. Maar waarom? De grote meerderheid aan handschriften in het Grieks vertegenwoordigen allemaal de Ontvangen Tekst [32]. De handschriften die Erasmus gebruikte verschilden slechts in kleine en onbelangrijke details van de grote meerderheid aan handschriften. Erasmus heeft de klus ook niet snel en onnauwkeurig gedaan, zoals weleens beweerd wordt. Er zijn wel vijf verschillende edities geweest, en pas de latere edities zijn gebruikt om vertalingen van te maken [33]. Tevens wordt heel vaak gezegd dat er in die tijd nog niet zo veel kennis was over de handschriften als nu. En dat men destijds niet de beschikking had over al het materiaal. Erasmus had weldegelijk kennis van Codex Vaticanus. Hij correspondeerde erover met Professor Paulus Bombasius, en hij kreeg door anderen weer delen uit de Codex Vaticanus toegestuurd [34]. Tevens had Erasmus toegang tot de bibliotheek van het Vaticaan [35]. Erasmus verwierp de Roomse Vulgaat en de Alexandrijnse handschriften! Als Rooms-katholiek kende hij Rome en haar vervalsingen! Uiteindelijk werd Erasmus' werk op het Concilie van Trente veroordeeld. In 1559 na Chr. plaatste de Paus Erasmus' werken op de 'Lijst met Verboden Boeken', net zoals Gods Woord in 1229 na Chr. (de Oude Latijnse Vulgaat) op die lijst geplaatst is [36].

Het bewijs dat de Ontvangen Tekst hersteld is, wordt ondermeer geleverd door het feit van alle getuigen die er te vinden zijn in het Grieks, het Syrisch (de Peshitta) en het Latijn (de Oude Vulgaat)!

Het Griekse Nieuwe Testament van Erasmus werd door Luther ter hand genomen en in het Duits vertaald. Het werd door Tyndale ter hand genomen en in het Engels vertaald, en later verscheen in 1611 de Authorized Version door toedoen van King James. In Nederland verscheen uit de Textus Receptus de Nederlandse Statenvertaling.

Het feit dat Gods Woord er weer was, leidde er toe dat er na de Reformatie een periode van opwekkingen ontstond. Niet in de Protestantse kerk, want die was dood, maar in de volgende kerkelijke periode, weergegeven in Openbaring door de brief aan Filadelfia.

- [1] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 86.
- [2] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 278.
- [3] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 100, 101.
- [4] 'In Defense of Erasmus', Dr. John Cereghin, Grace Baptist Church of Smyrna, Delaware, USA, Question 12.
- [5] 'Defending the King James Bible: A Fourfold Superiority, God's Word Kept Intact in English', Rev. D. A. Waite, Th.D., Ph.D., The Bible For Today Press, Collingswood, New Jersey, U.S.A, 1992, 1994.
- [6] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 197, 198.
- [7] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 117, 118.
- [8] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 207.
- [9] Idem, blz. 197.
- [10] 'Encarta, Encyclopedie 2000, Winkler-Prins', Microsoft Corporation/Elsevier, 1993 – 1999. Zie onder 'Philo'.
- [11] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 80.
- [12] 'Encarta, Encyclopedie 2000, Winkler-Prins', Microsoft Corporation/Elsevier, 1993 – 1999. Zie onder 'Alexandrijnse school'.
- [13] Idem. Zie onder 'Antiocheense school'.
- [14] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 285.
- [15] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 124, 125.
- [16] De apocriefe boeken als Tobit, Judit, Makkabeeën e.d. behoren niet tot de Hebreeuwse canon, en zijn dus een toevoeging aan Gods Woord.
- [17] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 285.
- [18] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., DaystarPublishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 121, 122.
- [19] 'The Revision Revised, A Refutation of Westcott and Hort's False Greek Text and Theory', Dean John William Burgon, Dean Burgon Society Press, Collingswood, New Jersey, USA, blz. 11, 12.
- [20] 'Defending the King James Bible: A Fourfold Superiority, God's Word Kept Intact in English', Rev. D. A. Waite, Th.D., Ph.D., The Bible For Today Press, Collingswood, New Jersey, U.S.A, 1992, 1994.
- [21] 'Let's Weigh the Evidence', Barry D. Burton, Chick Publications, 1983, blz. 58.
- [22] 'Encarta, Encyclopedie 2000, Winkler-Prins', Microsoft Corporation/Elsevier, 1993 – 1999. Zie onder 'Origenes'.

- [23] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 310.
- [24] 'Encarta, Encyclopedie 2000, Winkler-Prins', Microsoft Corporation/Elsevier, 1993 – 1999. Zie onder 'Constantijn'. [25] 'Beproeving en Getuigenis, de Oude Kerk van het begin tot Constantijn in beeld en tekst', Carsten Peter Thiede en Ken Curtis, Evangelische Omroep, Hilversum, 1991, blz. 84.
- [26] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 285.
- [27] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 217.
- [28] Idem, blz. 205, 206.
- [29] 'Gipp's Understandable History of the Bible', Samuel C. Gipp, Th.D., Daystar Publishing, Northfield, Ohio, USA, 1987, 2000. blz. 117.
- [30] 'Which Bible?' David Otis Fuller, D.D., Institute for Biblical Textual Studies, Grand Rapids, Michigan, USA, 1970, 1995, blz. 223.
- [31] Idem, blz. 214.
- [32] Idem, blz. 226.
- [33] 'In Defense of Erasmus', Dr. John Cereghin, Grace Baptist Church of Smyrna, Delaware, USA, Question 11.
- [34] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 280.
- [35] 'The History of the New Testament Church', Volume 1, 4 B.C. – 1600 A.D., Peter S. Ruckman, Ph.D., Bible Baptist Bookstore, Pensacola, USA, 1982, blz. 392.
- [36] 'One Book Stands Alone, the Key to Believing the Bible', Douglas D. Stauffer, Ph.D., McCowen Mills Publishers, Millbrook, AL, USA, 2001, blz. 281.

Gebruikte afkortingen:

AV. 1611: de Engelse 'King James' uit het jaar 1611 n. Chr., zeg maar 'de Engelse Statenvertaling' (Reformatie-Bijbel).

St.Vert.: de Nederlandse Statenvertaling (Reformatie-Bijbel).

NBG-'51: de eerste officiële Nederlandse nieuwe 'bijbel' vertaling in opdracht van het Nederlands Bijbelgenootschap in 1951.

GrootN.: de Groot Nieuws Bijbel, vertaling in omgangstaal, 1983.

NBV: de Nieuwe Bijbelvertaling. Dit is een samenwerking tussen Protestanten en Rooms-katholieken van het Nederlands Bijbelgenootschap en de Katholieke Bijbelstichting.

BGT: Bijbel in Gewone Taal, Nederlands Bijbelgenootschap, Haarlem, Royal Jongbloed, Heerenveen, 1e druk, 2014.

Willibr.(RK): de Rooms-katholieke Willibrordvertaling, 1977.

Bron: de website **Bijbel en Geloof** - <https://www.bijbelengeloof.com/>

voor meer informatie....